Nr 258.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt; given Stockholms slott den 21 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen antaga bilagda förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

Förordning

om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt.

Härigenom förordnas, att 2, 3, 6, 8, 11 och 16 §§ samt 21 § 1 mom. i förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Med vinst, som i 1 § sägs, förstås av krigstillståndet föranledd ökning uti — — — — *tantième.*

Inkomstökning, som uppkommit på grund därav, att skattskyldig efter ingången av år 1919 börjat utnyttja nya eller utvidgade anläggningar för utövande av rörelse eller yrke, är ej att anse såsom av krigstillståndet föranledd vinst.

3 §.

För skattskyldighet förutsättes:

a) att den skattskyldige för året taxerats till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp av minst 10,000 kronor;

b) — — — — och 1914;

c) att därjämte, vad angår inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag, bolagets för året till inkomstskatt taxerade inkomst överstiger 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid årets taxering beräknats; samt

d) att skattskyldig under något av åren 1915 till och med 1919 varit taxerad till krigskonjunkturskatt.

6 §.

Det belopp — — — — *beskattningsbar merinkomst.*

Skattskyldigs beskattningsbara merinkomst må icke bestämmas till högre belopp än det, vartill densamma vid taxering under något av åren 1915 till och med 1919 högst blivit för honom fastställd. Ej heller må såsom beskattningsbar merinkomst upptagas högre belopp än den matematiska merinkomsten, minskad med 20 procent av inkomstens medeltal.

8 §.

Krigskonjunkturskatt beräknas — — — — 100 kronor.

Vid taxering år 1920 eller därefter skall det enligt 1 mom. beräknade skattebeloppet minskas

a) i fråga om här i riket mantalsskriven svensk medborgare med 20 procent av samma skattebelopp;

b) i fråga om inländskt aktiebolag eller solidariskt bankbolag, därest bolagets till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst understiger 100 procent av bolagets kapital, sådant detsamma vid årets taxering beräknats,

för varje full tiondel, varmed den enligt 19 § i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt beräknade inkomstprocenten

understiger 100 men ej 60 procent med 0.01 procent av ovannämnda skattebelopp,

understiger 60 men ej 30 procent med 0.03 procent av ovannämnda skattebelopp,

understiger 30 med 0.05 procent av ovannämnda skattebelopp.

Till ledning vid uträknandet av i detta moment omförmäld minskning av skattebeloppet utfärdar Kungl. Maj:t erforderliga tabeller.

11 §.

Har skattskyldig endast under ettdera av åren 1913 och 1914 varit till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerad för inkomst, varom i 2 § och 5 § andra stycket sägs, uträknas den matematiska merinkomsten genom jämförelse med den under det året taxerade inkomsten av nämnda slag. För sådan skattskyldig må såsom beskattningsbar merinkomst icke upptagas högre belopp än sagda matematiska merinkomst, minskad med 20 procent av den för sistnämnda år taxerade inkomsten.

Har skattskyldig icke under någotdera av åren 1913 och 1914 varit taxerad för sådan inkomst, som i 2 § och 5 § av andra stycket omförmäles, anses den under löpande året taxerade inkomsten av ifrågavarande slag i sin helhet såsom matematisk merinkomst. För sådan skattskyldig må den matematiska merinkomsten upptagas såsom beskattningsbar merinkomst endast om och i den mån densamma överstiger, i det fall att skattskyldig nedlagt kapital i företag för utövande av rörelse eller yrke, varom fråga är, och visar till vilket belopp kapital sålunda blivit av honom nedlagt, 10 procent av berörda kapital och i andra fall ett belopp av 5,000 kronor.

16 §.

Konungens befallningshavande — — — — skattskyldiga.

I denna längd — — — — uträknad skatt. För inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag angivas därjämte bolagets kapital och inkomstprocent enligt det löpande årets taxering. Härutöver skola i längden antecknas kända särskilda förhållanden, som kunna inverka på taxeringen.

21 §.

1 mom. Skattskyldig, som för året taxerats till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp av minst 10,000 kronor och därvid beskattats för tantième, skall avgiva särskild deklaration om tantième.

Denna deklaration — — — —.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1920; dock att bestämmelserna i 3 § c) och 16 § skola äga tillämpning vid taxering till krigskonjunkturskatt jämväl år 1919.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anförde:

I förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt stadgas uti förordningens 15 §, att taxering enligt förordningen skall äga rum år 1916 och sedermera årligen till och med året efter det, under vilket genom kungörelse tillkännagivits, att krigstillståndet skall anses hava upphört.

Såvitt man nu kan bedöma torde sådan kungörelse kunna utfärdas under loppet av innevarande år. Taxering till krigskonjunkturskatt skall således i varje fall ske under nästkommande år. Men efter all sannolikhet kommer sådan taxering icke, frånsett vissa särskilda undantagsfall, att ifrågakomma senare.

Inkomst av krigskonjunkturskatt har följaktligen beräknats i riksstatsförslaget för år 1920. Vid avlåtandet av sagda förslag uttalade jag mig härom till statsrådsprotokollet för den 9 januari innevarande år vid beräkningen av statsverkets inkomster. Efter att först hava redogjort för vissa förslag till omläggning av den allmänna inkomstbeskattningen anförde jag därvid, hurusom i överensstämmelse med gällande förordning även för år 1920 krigskonjunkturskatt vore att upptaga, vilken emellertid, ifall fred skulle inträda under innevarande år, därefter skulle upphöra. Jag framhöll därefter, att de starka anmärkningar, som gjorts mot denna skattereform, skulle ha föranlett igångsättande av en genomgripande revision, syftande såväl till lindringar i vissa avseenden som till skärpningar i andra, därest skatten skolat i ännu måhända flera år ha utgått. Men då numera syntes vara tydligt, att frågan begränsade sig till 1920 års krigskonjunkturskatt, finge givetvis den förberedda revisionen mera karaktären av jämkningar för att råda bot på särskilt skarpt framträdande olägenheter.

Jag påpekade vidare, att mellan inkomst- och förmögenhetsskattens samt krigskonjunkturskattens förändringar ett visst sammanhang måste finnas. Avsevärd lättnad beträffande krigskonjunkturskatten måste givetvis föranleda ökad belastning å den allmänna beskattningen av inkomst och förmögenhet.

Till den sålunda i statsverkspropositionen antydda frågan om viss revision av krigskonjunkturskatten anhåller jag nu att få återkomma, sedan ärendet blivit inom finansdepartementet slutberett.

Utredningsarbeten.

Jag torde nu först få omnämna vilka utredningsarbeten, som igångsatts i syfte att vid framläggande av förslag rörande ändrade bestämmelser om krigskonjunkturskatt äga tillgång till så fullständigt material för frågans bedömande, som omständigheterna medgivit att anskaffa.

Sålunda har extra byråchefen Sam Larsson haft i uppdrag att, liksom under de tvenne nästföregående åren verkställa en bearbetning av senast tillgängliga krigskonjunkturskattelängder för år 1918. Utredningsarbetet har omfattat undersökning av de taxerade merinkomsternas fördelning på storleksgrupper, vidare av fördelningen utav aktiebolag och solidariska bankbolag med hänsyn till vinstens storlek i förhållande till aktiekapitalet samt av samma bolags fördelning på olika verksamhetsgrenar; slutligen har ock i utredningen ingått att på grundval av det sålunda föreliggande materialet och med användande av offentligen

tillgängliga uppgifter rörande aktiebolagens affärsresultat för år 1917 söka göra en uppskattning av intäkten utav krigskonjunkturskatten för innevarande år. Utredningsresultatet — av vilket nu föreligger en första preliminärdel — har av byråchefen Larsson sammanfattats i en till mig den 11 mars 1919 ingiven promemoria, vilken som bilaga torde få åtfölja protokollet i detta ärende (bil. 1).

För att kunna bedöma de praxis, som utbildat sig i avseende å krigskonjunkturskatteförordningens tillämpning, har därjämte av aktuarien S. Runemark utförts en specialundersökning av skattelängderna för några mindre områden (se bil. 2).

Till övervägande inom departementet har därjämte förelegat en av landskamreraren O. V. Landén på uppdrag avfattad promemoria angående vissa med en revision av krigskonjunkturskatten sammanhängande spörsmål. Denna promemoria torde få bifogas. (bil. 3).

Tionde svenska handelskammarmötet.

Till Kungl. Maj:t hava inkommit vissa framställningar, som beröra den nu föreliggande frågan. Sålunda har uti en den 12 september 1918 till Kungl. Maj:t inkommen skrivelse tionde svenska handelskammarmötet i Göteborg hemställt,

att Kungl. Maj:t täcktes omedelbart igångsätta utredning angående en genomgående revision av förordningen om krigskonjunkturskatt eller, om så funnes erforderligt, utbytande av nämnda skatt mot mera rationella skatteformer,

att det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, måtte om möjligt föreläggas 1919 års riksdag,

att de personer, som finge sig utredningen anförtrodd, jämväl måtte få i uppdrag att verkställa utredning och utarbeta förslag till särskilda föreskrifter rörande rätt till avdrag vid taxering för avskrivningar under rådande kristid, samt

att representanter för handel, industri och sjöfart måtte beredas tillfälle att vid utredningen medverka.

I skrivelsen hänvisas till ett därvid fogat utdrag av mötets protokoll över behandlingen av frågan om skattelagstiftningen och kristiden ävensom till de synpunkter, som framhållits under överläggningen i sagda fråga. Av det åberopade protokollsutdraget framgår, att överläggningen inletts med ett anförande av vice häradshövdingen Gustaf Sandström. Vice häradshövdingen Sandströms anförande var av följande lydelse:

När handelskammarmötets bestyrelse uppställt detta ämne till överläggning vid mötet, så har syftet härmed givetvis icke varit att söka åstadkomma en kritisk granskning av kristidens skattelagstiftning ur skattetekniska synpunkter utan blott att bereda tillfälle för de närvarande representanterna för näringslivet att uttala de *önskemål* i fråga om denna lagstiftning, som, enligt vad erfarenheten givit vid handen, äro påkallade av hänsyn till handelns, industriens och sjöfartens berättigade intressen. Det är också därför, som jag, som på intet sätt är någon expert på skattefrågor, vågat åtaga mig uppdraget att inleda diskussionen i ämnet.

Dessa önskemål torde, att döma av hittills framkomna uttalanden från representativa håll inom näringslivets område, i huvudsak och i varje fall i främsta rummet avse *för det första* den mest betydande av de under kristiden införda skatterna, krigskonjunkturskatten, *för det andra* grunderna för beräknande av avdrag vid taxering för värdeminskning å industriella anläggningar, maskiner och inventarier, och *för det tredje* sättet för skatteförslagens förberedande behandling.

Som vi alla känna, har det pågående världskriget med därmed sammanhängande förhållanden hos oss liksom i övriga neutrala länder — och givetvis i ännu högre grad i de krigförande — icke kunnat undgå att i utomordentlig grad stegra statens skattebehov. Redan värnet av rikets neutralitet har medfört högst betydande utgifter. På samma sätt med folkhushållningen, som i allt högre grad krävt statens ingripande och ställt allt större anspråk på statskassan. Genom det fall i penningevärdet, som inträtt under krigstiden med därav följande behov av löneregleringar och krigstidstillägg, hava vidare de ordinarie statsutgifterna stegrats i hög grad. Å andra sidan har det visserligen visat sig, att krigskonjunkturerna åtminstone hittills medfört högst betydligt stegrade inkomster för en mängd affärsföretag, de s. k. krigsvinsterna, vilket medfört avsevärd stegring av den statens inkomstkälla, som ligger i inkomst- och förmögenhetsskatten. Denna ökning har emellertid varit otillräcklig för de nya skattebehovens fyllande, och man måste därför redan i krigets första skede se sig om efter nya skattekällor.

Då sålunda en och samma orsak, kriget med därmed sammanhängande förhållanden, på samma gång medförde betydligt stegrade statsutgifter och betydligt ökade inkomster för vissa enskilda och affärsföretag, låg den tanken onekligen nära till hands, att de ökade statsutgifterna i främsta rummet borde bestridas genom en särskild skatt på de av kriget föranledda merinkomsterna, en *krigskonjunkturskatt.*

Så skedde också, så väl i vårt land liksom i de flesta andra länder, de neutrala lika väl som de krigförande. Man torde nog insett, att en dylik skattetyp på intet sätt motsvarade de fordringar, som man har rätt att ställa på en väl avvägd skatt: att den skall vara noga avpassad efter skatteförmågan, verka jämnt och rättvist. Men skattebehovet måste omedelbart tillfredsställas, och tiden medgav icke grundligare utredning om bästa sättet att tillgodose detsamma. Och man tänkte sig säkerligen vid krigskonjunkturskattens första införande, att den skulle bliva blott en *engångsskatt,* upptagen för ett snart övergående abnormt nödläge. Det var vid sådana förhållanden i viss mån förklarligt, att skatten kom till införande trots de påtagliga brister, som vidlådde så väl själva skattetypen, som den speciella formen för dess anordnande i vårt land.

Det visade sig emellertid snart, att de abnorma förhållanden, som föranlett krigskonjunkturskattens införande, ingalunda voro av den övergående natur, som

man vid beslutet om dess påläggande antagit. Kriget fortfor, och statens skattebehov minskades icke, utan stegrades tvärtom i allt högre grad. Det synes då, som om en grundlig utredning bort omedelbart igångsättas om tillgodoseende av skattebehovet på ett mera rationellt sätt. Men så skedde icke. Man inskränkte sig i stället till att förnya krigskonjunkturskatten utan att i något väsentligt avseende söka avhjälpa dess brister. Förändringarna hava i huvudsak inskränkt sig till utvidgning av skattens tillämplighetsområde och till upprepade stegringar av skatteskalan. När krigskonjunkturskatten ursprungligen infördes, år 1915, avsåg densamma att uttagas endast åren 1915 och 1916. Skatteskalan började med 12 procent å den genom kriget uppkomna mervinsten och slutade med 18 procent. År 1916 antogs en ny förordning om krigskonjunkturskatt att gälla från och med 1916 till och med det år, då Kungl. Maj:t tillkännagivit, att krigstillståndet skall anses hava upphört. Skatteskalan höjdes därvid, så att högsta skattesatsen blev 25 procent av merinkomsten. År 1917 höjdes skalan ytterligare intill 32 procent, och genom beslut av innevarande års riksdag har som bekant en ytterligare höjning skett intill 40 procent.

Under samma tid har införts en annan extraordinär skatt, den extra inkomst- och förmögenhetsskatten. Dess progressiva skatteskala stiger enligt beslut av innevarande års riksdag till en högsta skattesats av 12 procent för enskild skatteskyldig och 10 procent för aktiebolag. Lägger man härtill den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten och kommunalskatten, så lär det icke kunna bestridas, att bördan av den direkta beskattningen å de större affärsföretagen under rådande förhållanden är synnerligen tyngande.

Redan vid sitt första införande led krigskonjunkturskatten av två grundfel, båda ägnade att vålla orättvisa och ojämnhet i beskattningen. Det ena och huvudsakligaste låg däri, att själva grunden för beskattningen, skillnaden mellan den skattskyldiges medelinkomst under 1912 och 1913, å ena sidan, och hans inkomst under krigsåren, å andra sidan, icke utgjorde någon tillförlitlig måttstock för den skattskyldiges inkomstökning *i följd av kriget*. Om ett företag under 1912 eller 1913 eller ettdera av dessa år haft tillfälliga spekulationsvinster, som betydligt ökat dess inkomst, så låg häri ett säkert skydd mot krigsvinstbeskattning för även betydande vinst i följd av krigskonjunkturen. Ett företag åter, som under 1912 eller 1913 haft olyckan att lida förluster, som försämrat resultatet av dess verksamhet, blev utsatt för krigskonjunkturbeskattning även för en obetydlig vinstökning under krigsåren. Det tillfälliga förhållandet av gott eller dåligt resultat under 1912 eller 1913, vilket ju i och för sig icke har något med krigskonjunkturen att skaffa, fick på detta sätt ett obehörigt inflytande på beskattningens storlek. Och detta *i orätt riktning*, så att av två i övrigt likställda företag, av vilka det ena haft lyckan av osedvanligt gott resultat under 1912 och 1913 och det andra oturen av ett dåligt resultat under samma år, det senare blir strängare beskattat än det förra, ehuru dettas skatteförmåga är större. Denna orättvisa har man i utlandet sökt i görligaste mån förebygga genom att till grund för mervinstens beräknande taga medelinkomsten för ett större antal år före kriget. Sålunda utgick man i Frankrike, Danmark och Holland från medeltalet för tre år före kriget, och i Tyskland från medeltalet för de fem sista åren före kriget, sedan det bästa och det sämsta året utmönstrats. Det är uppenbart, att härigenom uppnås ett bättre och rättvisare

resultat, än genom den hos oss tillämpade beräkningen. Att denna i många fall föranlett uppenbara orättvisor i beskattningen, är av erfarenheten bekräftat.

Nu är det ju visserligen så, att den matematiska merinkomsten — skillnaden mellan 1912 och 1913 års medelinkomst och krigsårets inkomst — icke under alla förhållanden skall läggas till grund för krigskonjunkturbeskattningen, i det så stor del av denna merinkomst skall undantagas från beskattningen, som kan av den skattskyldige *visas* hava berott på annan orsak än det av kriget framkallade läget. Men det har i praktiken visat sig, att en dylik bevisning är mycket svår — ofta omöjlig — att fullgöra, och det inträffar därför i otaliga fall, att beskattningen sker efter en merinkomst, som till större eller mindre del beror på annan orsak än krigsläget.

Det andra grundfelet hos krigskonjunkturskatten låg däri, att densamma utgick efter progressiv skatteskala allt efter mervinstens *absoluta* storlek och utan någon hänsyn till den skattskyldiges subjektiva skatteförmåga. Denna brist, som i viss mån, dock ingalunda med nödvändighet, sammanhänger med själva skattetypen, medför, att en person, som har större merinkomst än en annan, får betala krigskonjunkturskatt efter högre procentsats än denne, även om den senares inkomst i sin helhet och därmed hans skatteförmåga är mångdubbelt större. Om det icke varit möjligt att göra skatten progressiv efter skatteförmågan, så hade det efter min mening varit riktigare att göra densamma *proportionell* efter mervinsten, såsom också ursprungligen föreslogs.

Men ännu betänkligare var att den progressiva skatteskalan även för aktiebolagen tillämpades efter mervinstens absoluta storlek. Detta gör att evempelvis en stor aktieägare i ett mindre bolag får genom bolagets beskattning vidkännas en krigskonjunkturskatt efter vida lägre procentsats, än de små aktieägarne i ett stort bolag, därför att dettas merinkomst efter sakens natur i sin helhet uppgår till ett högre belopp. För inkomst- och förmögenhetsskattens vidkommande har man sökt i möjligaste mån undvika dylika orättvisor genom att göra skatteskalan progressiv allt efter vinstens relativa storlek i förhållande till bolagets kapital. Att så kunnat ske även beträffande krigskonjunkturskatten är givet. Så har man också tillvägagått flerstädes i utlandet.

De brister, som sålunda vidlådde krigskonjunkturskatten vid dess första införande, hava sedermera icke blivit i någon mån avhjälpta. I stället hava genom skattens utvidgande till att omfatta nya slag av inkomster och genom den progressiva skatteskalans skärpning de skadliga verkningarna av dessa brister fått betydligt ökad räckvidd.

Härtill kommer emellertid vidare, att sedan skatten övergått till att bliva en årligen återkommande permanent skatt, nya omständigheter tillkommit, som medfört den verkan, att skattens fortsatta tillämpning är ägnad att drabba ännu mera orättvisst och ojämnt, än om den blivit begränsad till en engångsskatt för 1915 och 1916.

Härvid är först att märka, att själva grunden för krigskonjunkturskattens påförande — skillnaden mellan medelinkomsten 1912 och 1913 och inkomsten för respektive krigsår — den s. k. *mervinsten* blivit väsentligen rubbad genom skattens fortsatta uttagande. Detta redan därför, att enligt hos oss gällande bestämmelser skatter till kronan icke få avdragas vid inkomsttaxeringen, utan inräk-

nas i den beskattningsbara inkomsten. När krigskonjunkturskatt första gången uttogs efter skillnaden mellan 1912 och 1913 års medelinkomst, å ena sidan, och 1914 års inkomst, å andra sidan, så voro nämnda inkomster med varandra jämförliga. De innehöllo båda ungefär lika stora imaginära skattemoment och kunde sålunda sägas vara i huvudsak lika effektiva. Men i de följande årens taxerade inkomster hava de imaginära skattemomenten allt mera ökats, dels genom den alltjämt ökade krigskonjunkturskatten, dels genom den under krigstiden tillkomna extra inkomst- och förmögenhetsskatten. Den taxerade inkomsten har därför för varje år blivit allt mindre effektiv och allt mindre jämförbar med 1912 och 1913 års i huvudsak effektiva inkomster. Den mervinst, som numera lägges till grund för skattens påläggande, är följaktligen, till mycket betydande del, icke längre en mervinst i reel och verklig mening och de procentsatser, efter vilka skatten enligt skalan skall utgå, bliva missvisande, i det skattens procent av den effektiva inkomstberäkningen i verkligheten är vida högre än de i skatteförfattningen angivna procentsatserna. Att avhjälpa denna oegentlighet är naturligtvis möjlig, då härför endast e fordras att vid taxeringen medgives rätt till avdrag för utbetald krigskonjunkturskatt och extra inkomst- och förmögenhetsskatt. Att härigenom det skattebelopp, som genom krigskonjunkturen tillföres statskassan, skulle avsevärt reduceras är givet. Men även om denna minskning skulle kompletteras genom skatteprocentens ökning, så skulle med ändringen vara vunnen större reda och klarhet i beskattningen.

Av ännu större betydelse för krigskonjunkturskattens verkningar och berättigande är emellertid en annan företeelse, som väsentligen inträffat efter skattens införande, nämligen *penningvärdets fall*. Det är utan vidare klart, att ju mera penningens värde fallit, desto mindre jämförbara hava de taxerade inkomsterna under krigsåren blivit med medelinkomsten för åren 1912 och 1913, och desto mera underminerad blir den s. k. merinkomsten såsom grundval för beskattning. Om man antager, att penningvärdet sedan 1913 fallit så, att en inkomst år 1913 å 100,000 kronor i realvärde motsvarar en inkomst under nuvarande förhållanden av 150,000 kronor — i själva verket torde penningvärdets fall hava varit avsevärt större — så innebär detta att en person eller ett företag, som från 1913 — under i övrigt lika förhållanden — fått sin inkomst ökad med exempelvis *30 procent* — från 100,000 kronor till 130,000 kronor — icke kommit i *bättre* ställning genom kriget, utan tvärtom fått sin ställning *försämrad*. Det kan då icke finnas någon förnuftig mening i att underkasta honom extra beskattning för vinst i följd av kriget. Staten har ju till följd av penningvärdets fall nödgats i stor utsträckning genom löneregleringar och extra kristidstillägg höja sina befattningshavares inkomster med belopp, som uppgått till 30 procent och därutöver. Tjänstemän i enskild tjänst och arbetare hava i många fall fått sina löner höjda med 50 à 100 procent. Men icke kan det därför falla någon in, att dessa personer nu befinna sig i en bättre ställning än före kriget, så att de borde underkastas en särskild krigsvinstbeskattning. Men om en *näringsidkare* under kriget fått sin inkomst höjd med 30 procent, så anses det riktigt att pålägga honom extra beskattning, ehuru hans ställning genom kriget försämrats precis på samma sätt som en befattningshavares med samma inkomstökning. Detta innebär, såvitt jag förstår, icke blott en inkonsekvens, utan en olikhet inför skattelag, som icke kan försvaras. Då själva huvudgrunden för krigskonjunkturskattens berättigande är, att densamma skall utgå för och vara avpassad efter

den vinst och fördel, den skatteskyldige haft av krigskonjunkturerna i jämförelse med förhållandet före kriget, följer därav som en ofrånkomlig konsekvens, att skatten icke får uttagas av sådana skattskyldige, vilkas inkomst under kriget stigit i mindre grad än penningens värde fallit, och att den av övriga skattskyldige ej får uttagas i vidare mån än som motsvarar deras verkliga inkomstökning, med tagen hänsyn till penningvärdets fall. Det måste därför betecknas som en fundamental brist i den gällande författningen om krigskonjunkturskatt, att den endast fäster sig vid den *nominella* inkomstökningen, utan att fästa något som helst avseende vid, om den skattskyldiges realinkomst blivit genom kriget förbättrad eller försämrad.

De brister i krigskonjunkturskatten, som jag i det föregående framhållit, äro efter min mening så stora och betydelsefulla, att det är en angelägenhet av högsta vikt — icke minst för utövarne av svensk handel, industri och sjöfart — vilka drabbas hårdast av skatten — att förordningen om krigskonjunkturskatt omedelbart underkastas en genomgående revision för undanröjande i möjligaste mån av dessa brister. Skulle det, som sannolikt är, visa sig, att bristerna äro till väsentlig del så sammanhängande med själva skattetypen, att de icke kunna avlägsnas med dennas bibehållande, synes mig ingen tvekan böra råda därom, att i så fall hela denna olyckliga skattetyp bör slopas, och statens skattebehov i stället tillgodoses medelst andra, mera rationella skatteformer.

Så har redan skett i Danmark, som övergivit krigskonjunkturskattetypen och i stället uttager nödiga skatteintäkter genom tillägg till den vanliga inkomstskatten och förmögenhetsskatten. Det synes för övrigt, som om en dylik omläggning även ur synpunkten av statsregleringens intresse snarast möjligt borde ske. Det ges nämligen knappast en mera oberäknelig och variabel grund för beskattning än en *skillnad* i inkomst mellan vissa år, en *merinkomst*. När krigskonjunkturskatten första gången infördes, beräknades den för åren 1915 och 1916 giva kronor 7,200,000. Den gav som bekant mångdubbelt mera. Det kan lika lätt inträffa, att beräkningarna kunna slå fel i motsatt riktning. Och det saknas icke tecken som tyda på, att den tid snart är inne, då statsverket skulle få föga glädje av krigskonjunkturskattens bibehållande.

Den skatteutredning, som sålunda under alla förhållanden är oundgänglig, bör jämväl utvidgas att omfatta en undersökning, huru stora skattebördor vår handel, industri och sjöfart kan tåla, utan risk, att företagareandan förslappas, och att den kapitalbildning, som alltid är ett livsvillkor för en konkurrenskraftig industri, och som i dessa tider är alldeles särskilt av behovet påkallad, skall omöjliggöras. Att här finnes en gräns, är lika visst, som att denna gräns icke utan stora vådor kan överskridas. Därvid bör särskilt frågan om aktiebolagens beskattning — speciellt dubbelbeskattningen — upptagas till närmare granskning och övervägande, då denna fråga är av fundamental vikt särskilt för vår industri och sjöfart, som i huvudsak är organiserad i aktiebolagsform. Att vid prövningen av dessa frågor uppmärksamhet måste ägnas åt näringarnas skattebelastning i andra länder är givet, bland annat för undvikande därav, att den svenska handeln, industrien och sjöfarten påläggas skattebördor, som alltför mycket försvåra deras ställning gent emot utländsk konkurrens. Att man emellertid icke utan vidare får taga till mönster de skattesatser, som gälla i krigförande länder, vilkas statsutgifter uppgå till tiotals och hundratals miljarder, och vilka av detta och andra skäl icke äro med oss jämförbara, är självfallet.

Därest den nu antydda utredningen kommer till stånd, torde de personer, som få sig densamma anförtrodd, också lämpligen böra få i uppdrag att behandla det andra önskemål på beskattningsområdet, som jag i början av mitt anförande antydde, nämligen behovet av ändrade grunder för rätt till avdrag vid taxering för beräknad värdeminskning av anläggningar och maskiner m. m. Hittills har i praxis rätt till dylika avdrag medgivits med belopp, som i allmänhet ej överstigit 5 à 10 procent. Dylika avdrag må i regel hava varit skäliga och tillräckliga under normala förhållanden, men under rådande abnorma konjunkturer, penningvärde och priser äro de uppenbarligen i många fall fullständigt otillräckliga. Det inträffar ofta, att en dyrbar anläggning måste utföras uteslutande för krigskonjunkturens utnyttjande, en tillverkning igångsättas, vilken vid återinträdande normala förhållanden åter måste nedläggas, enär behovet därav och framställningen för ekonomisk drift då upphört. Det ligger icke minst i det *allmännas* intresse, att dylika anläggningar komma till stånd för anskaffande av nödvändiga varor, som under normala förhållanden erhållas från utlandet. En sund ekonomi kräver, att dylika anläggningar, som under rådande kristid betinga flerdubbelt större kostnader än under normala tider, och vilka så snart den abnorma konjunkturen upphört, förlora större delen av sitt värde, avskrivas på några få år, stundom på än kortare tid. Och då dessa avskrivningar representera verklig kostnad för affärsdriften, finnes befogad anledning att begära, att avdrag för desamma skall medgivas vid taxering. Det är möjligt, att redan inom ramen av nu gällande skatteförfattningar inrymmes befogenhet för taxeringsmyndigheterna att i sådana fall som de här angivna medgiva extraordinära avdrag för beräknad värdeminskning. Men det torde vara föga sannolikhet för, att så kommer att ske i praxis, om icke uttryckliga föreskrifter härom givas.

Det sista av de antydda önskemålen gällde skattefrågornas beredning. Såväl förslaget om krigskonjunkturskatt som förslaget om extra inkomst- och förmögenhetsskatt samt övriga under kristiden framkomna skatteförslag hava samtliga utarbetats *utan någon som helst samverkan* med representanter för landets näringar, som i regel få bära lejonparten av skattebördan — en börda som för nyssnämnda båda skatters vidkommande uppgått till många hundra miljoner. Detta tillvägagående står i strid mot den praxis, som under senare åren — till oomtvistlig nytta — blivit allt mera vanlig inom andra lagstiftningsområden, att på ett tidigt stadium av lagarbetet söka samarbete med det praktiska livets män. Det torde icke finnas något skäl till annat förfarande inom skattelagstiftningen. Det är icke mer än billigt, att representanterna för handel, industri och sjöfart beredas tillfälle att göra sin röst hörd vid utarbetandet av förslag till skatter, som till huvudsaklig del skola betalas genom deras verksamhet, och vilkas rationella anordnande för det gynnsamma resultatet av denna verksamhet är av den allra största betydelse.

Och man vågar väl också säga, att det icke kan vara annat än till gagn för skatteförslagen, om det praktiska livets män även på detta område av lagstiftningen få tillfälle att framhålla sina synpunkter. Det är anledning att antaga, att om så fått ske vid krigskonjunkturskatteförslagens utarbetande, åtskilliga av de svåra brister, som vidlåda dessa förslag, skulle kunnat undanröjas eller väsentligen reduceras. Det synes mig därför vara ett fullt berättigat önskemål, att representanter för näringarna beredas tillfälle att deltaga icke blott vid den utredning, som enligt vad jag förut framhållit bör komma till stånd i fråga om krigskonjunkturskattens

revision eller omläggning till rationellare skatteformer, utan också, där sådant utan olägenhet kan ske, vid övriga eventuella skatteförslag, som äro av större betydelse för näringsverksamheten i vårt land.

Över ovanberörda framställning i vad angår frågan om grunderna för beräknande av avdrag vid taxering för värdeminskning å industriella anläggningar, maskiner och inventarier, har kammarrätten avgivit infordrat yttrande. Till detta yttrande återkommer jag senare.

Med skrivelse den 20 september 1918 har vidare Sveriges industriförbund i samråd med handelskammarmötets kommitté och svenska bankföreningen till mig riktat en hemställan, att hänsyn vid lagstiftningsarbetet på skatteområdet måtte tagas till produktionens berättigade intressen och därvid meddelat, att, då det för vederbörande statsmyndigheter måste vara till fördel att vid förenämnda lagstiftningsarbete höra sakkunniga representanter för näringslivet, nämnda tre organisationer uppdragit åt en gemensam delegation av nio personer att för ändamålet stå till förfogande.

Sedan inom departementet utarbetats förslag till vissa ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt har nyssnämnda delegation beretts tillfälle att därav taga del. Delegationen har därefter inkommit med en framställning i ärendet, för vilken jag senare torde få redogöra.

Historik över den svenska krigskonjunkturskatten.

Innan jag nu till behandling upptager spörsmålet om de förändringar i krigskonjunkturbeskattningen, som må anses påkallade, anser jag mig böra redogöra något för den svenska krigskonjunkturskattens tillkomst och utveckling.

1915 års förordning.

Genom proposition nr 196 den 30 april 1915 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga en förordning om krigskonjunkturskatt. Enligt förslaget skulle skatten utgå för den ökade inkomst, som tillförts skattskyldig på grund av det genom närvarande krigstillstånd framkallade läget. Skatten i fråga skulle erläggas under ett vart av åren 1915 och 1916. Skattskyldigheten skulle, under de i förordningen angivna villkor, åligga den, som taxerats till inkomst- och förmögenhetsskatt, för sådan inkomst av arbete, sam avses i 7 § 3:o b), c) och d) i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, varvid inkomsten av varje inkomstkälla

vore att beräkna för sig. Inkomst av fast egendom, inkomst av kapital samt inkomst av vanlig arbetsanställning (7 § 1:o, 2:o och 3:o a)) skulle alltså icke falla under förordningen. Krigskonjunkturskatt skulle emellertid utgå av skattepliktiga inkomstarter blott under följande villkor (med taxerad inkomst eller enbart inkomst förstås i det nedanstående, då ej annat nämnes, inkomst, som taxerats enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt).

1. Inkomsten skulle för att bliva skattepliktig överstiga medeltalet av motsvarande inkomst, sådan den beräknats vid taxeringarna 1913 och 1914 eller ettdera året, därest taxering ej skett för bägge, och skatten skulle utgå å det överskjutande beloppet, *merinkomsten*. För skattskyldiga som ej alls taxerats för inkomst av ifrågavarande slag 1913 eller 1914 vore hela inkomsten att betrakta som merinkomst.

2. Den skattskyldiges hela inkomst skulle uppgå till minst 15,000 kronor.

3. Därjämte skulle, i fråga om inländska aktiebolag och solidariska bankbolag, bolagets inkomst dels överstiga 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid taxeringen beräknats, dels, beräknad i procent, överstiga inkomstprocentens medeltal enligt taxeringarna 1913 och 1914.

4. Merinkomsten skulle uppgå till minst 1,000 kronor.

Av den merinkomst, som sålunda vore underkastad skattskyldighet, skulle skatten utgå med 12 procent.

Förslaget till förordning innehöll vidare detaljerade bestämmelser om taxeringsförfarande genom särskilda krigskonjunkturskattenämnder m. m.

Riksdagen anmälde genom skrivelse nr 190 den 26 maj 1915, att riksdagen med vissa förändringar godkänt propositionen om krigskonjunkturskatt. Bland dessa förändringar, av vilka ingen kan sägas ha berört de principiella grunderna för den föreslagna beskattningen, må här särskilt nämnas följande:

Skattskyldighetsgränsen sänktes av riksdagen till taxerat belopp om minst 10,000 kronor. Särskilt stadgande (i förordningen infört som dess 5 §) infördes till förekommande av försök att kringgå skattebestämmelserna genom att disponera vinst till oproportionerliga löneförhöjningar m. m. Som den viktigaste ändringen torde man få betrakta, att enligt riksdagens beslut skatten skulle utgå ej med generellt 12 procent utan enligt följande efter merinkomstens storlek progressiva skala:

Inkomstgrupp	Skatteprocent	Inkomstgrupp	Skatteprocent
1,000— 4,900	12	100,000—119,900	15 1/4
5,000— 9,900	12 1/4	120,000—139,900	15 1/2
10,000—14,900	12 1/2	140,000—159,900	15 3/4
15,000—19,900	12 3/4	160,000—179,900	16
20,000—24,900	13	180,000—199,900	16 1/4
25,000—29,900	13 1/4	200,000—219,900	16 1/2
30,000—34,900	13 1/2	220,000—239,900	16 3/4
35,000—39,900	13 3/4	240,000—259,900	17
40,000—44,900	14	260,000—279,900	17 1/4
45,000—49,900	14 1/4	280,000—299,900	17 1/2
50,000—59,900	14 1/2	300,000—319,900	17 3/4
60,000—79,900	14 3/4	320,000 och däröver	18
80,000—99,900	15		

1916 års förordning.

Den förordning, som i överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdades den 11 juni 1915 (nr 210), avsåg, såsom förut är nämnt, allenast åren 1915 och 1916. Med hänsyn härtill framlades för 1916 års riksdag förslag om fortsatt tillämpning av den nya skatteformen. Kungl. Maj:ts förslag härutinnan, i proposition nr 241 den 5 maj 1916, innefattade emellertid icke enbart förlängning av den förra förordningens giltighet utan jämväl vissa ändringar i densamma.

Enligt förslaget skulle taxering till krigskonjunkturskatt äga rum år 1916 och sedermera årligen till och med året efter det, under vilket genom kungl. kungörelse tillkännagivits, att krigstillståndet skulle anses ha upphört. Då 1915 års förordning omfattade åren 1915 och 1916, stadgades i 1916 års förordning till förebyggande av dubbel beskattning, att skatt — vilken alltjämt skulle utgå för vinst uppkommen genom det av dåvarande krigstillstånd framkallade läget — vore att erlägga i den mån vinsten icke blivit genom taxering år 1915 enligt förordningen den 11 juni 1915 beskattad. Själva huvudbestämmelsen, varigenom beskattningen anknöts till det av krigstillståndet framkallade läget, behölls som synes i det nya förslaget. För att klarare framhäva dess innebörd gjordes i författningstexten uttryckligen skillnad mellan den *matematiska* merinkomsten eller det inkomstbelopp, som framkomme vid det rent aritmetiska utrönandet av inkomstökningen, och den *beskattningsbara* merinkomsten eller den del av förutnämnda matematiska merinkomst, vars grund vore det genom krigstillståndet framkallade läget. Metoden att utröna den matematiska merinkomstens storlek före-

slogs vidare ändrad därhän, att som jämförelsetal skulle användas den högsta inkomsten under ettdera av åren 1913 och 1914, med vilken bestämmelse även följde motsvarande ändring beträffande bolagens inkomstprocent. I de under förordningen fallande inkomstarterna skulle jämväl innefattas tantiemer och därmed jämförliga inkomster, hänförliga under 7 § 3:o a) i inkomstskatteförordningen, till vilket stadgande funnos fogade särskilda deklarationsbestämmelser. Skattskyldighetsgränsen var föreslagen sänkt till minst 8,000 kronor men minsta beskattningsbara merinkomsten höjd till 2,000 kronor. Slutligen föreslogs följande progressiva skala:

Beskattningsbar merinkomst	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt hundratal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomstbeloppen
kronor		kronor	kronor
2,000	12	240	13
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	16
80,000	15	12,000	17
160,000	16	25,600	19
240,000	17	40,800	21
320,000	18	—	—

För merinkomst uppgående till 320,000 eller däröver utgör skatten 18 kronor för varje fulla 100 kronor.

I skrivelse den 15 juni 1916, nr 268, anmälde riksdagen, att riksdagen antagit förslaget till förordning om krigskonjunkturskatt med vissa ändringar.

Den av riksdagen beslutade förordningen innebär sålunda för det första en viktig utvidgning av krigskonjunkturbeskattningens allmänna ram, så till vida att även inkomst av fast egendom (7 § 1:o) i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt) blir beskattningsbar under lika villkor som inkomst av arbete. I avseende å metoden för merinkomstens beräknande återgick riksdagen till den medeltalsberäkning för åren 1913 och 1914, som var stadgad i 1915 års förordning. Av statsfinansiellt stor betydelse var, att riksdagen med vidhållande av den progressiva principen skärpte den i propositionen föreslagna skatteskalan. Riksdagen beslutade nämligen följande tariff:

Beskattningsbar merinkomst	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt hundratal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomstbeloppen
kronor		kronor	kronor
2,000	12	240	13
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	17
60,000	15	9,000	19
80,000	16	12,800	21
100,000	17	17,000	20
150,000	18	27,000	22
200,000	19	38,000	24
250,000	20	50,000	26
300,000	21	63,000	28
350,000	22	77,000	30
400,000	23	92,000	32
450,000	24	108,000	34
500,000	—	—	—

För merinkomst, som uppgår till 500,000 kronor eller däröver, utgör skatten 25 kronor för varje fulla 100 kronor.

Förordning i överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdades den 30 juni 1916 (nr 260).

1917 års ändring i förordningen.

Till 1917 års riksdag framlades icke från Kungl. Maj:ts sida något förslag till ändring i senast nämnda förordning. På enskild motionärs hemställan beslöt emellertid riksdagen, enligt vad riksdagen i skrivelse den 5 juni 1917, nr 260, anmält, bland annat att ytterligare skärpa skatteskalan, på sätt nedanstående tariff närmare utvisar:

Beskattningsbar merinkomst	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt hundratal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomstbeloppen
kronor		kronor	kronor
2,000	12	240	13
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	17
60,000	15	9,000	19
80,000	16	12,800	21
100,000	17	17,000	21.5
150,000	18.5	27,750	24.5

Beskattningsbar merinkomst	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt hundratal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomstbeloppen
kronor		kronor	kronor
200,000	20	40,000	27.5
250,000	21.5	53,750	30.5
300,000	23	69,000	33.5
350,000	24.5	85,750	36.5
400,000	26	104,000	36
500,000	28	140,000	40
600,000	30	180,000	44
700,000	—	—	—

För merinkomst, som uppgår till 700,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 32 kronor för varje fulla 100 kronor.

Förordning om den sålunda ändrade skattetariffen, ävensom om viss jämväl i riksdagens beslut ingående ändrad bestämmelse om skatteuppbörden, utfärdades den 25 juni 1917 (nr 351).

1918 års ändringar i förordningen.

1918 års riksdag hade att behandla dels två Kungl. Maj:ts propositioner, dels ock en motion med förslag till ändringar i krigskonjunkturskatteförordningen.

Sålunda föreslog Kungl. Maj:t i en den 3 maj 1918 dagtecknad proposition, nr 101, riksdagen viss ändring i de för taxeringsförfarandet gällande tidsbestämmelser ävensom uti de i 4 § av ifrågavarande förordning förekommande avdragsbestämmelserna.

Vidare underställde Kungl. Maj:t i proposition den 16 i samma månad, nr 448, riksdagen vissa förslag till omläggning av den för krigskonjunkturskatten fastställda, i 8 § av förordningen upptagna tariffen jämte därmed sammanhängande smärre ändringar i andra av förordningens paragrafer. Omläggningen av skattetariffen gick ut på följande: Procenttalen för beskattningsbara merinkomster under 20,000 kronor skulle väsentligt sänkas. Å andra sidan skulle tariffen beträffande merinkomster överstigande 200,000 kronor skärpas progressivt, varjämte progressionen, som förut stannade vid 700,000 kronor, skulle fortsättas till en merinkomst av 2,000,000 kronor. Den högsta skattesatsen skulle utgöra 40 procent, medan dittillsvarande maximum vore 32 procent. Förutom angivna omläggning av tariffen i 8 § föreslogos bestämmelser uti ett 2 mom. av samma paragraf angående ett särskilt skattetillägg för de inländska bolagen. Detta tillägg skulle träffa bolag med högre inkomstprocent än 10 i form av en procentuell höjning av skattebeloppet

enligt tariffen i 1 mom. och beräknas progressivt efter inkomstprocentens storlek. Maximum för tillägget skulle vara 50 procent av skattebeloppet. Slutligen upptogs i förslaget såsom ett 3 mom. i 8 § ett stadgande om höjning av utländska bolags enligt den allmänna tariffen uträknade skattebelopp med 30 procent.

I propositionen föreslogs vidare, att det i förordningen stadgade villkor för bolags skattskyldighet, nämligen att inkomstprocenten för det löpande året skulle överstiga inkomstprocentens medeltal till taxeringarna 1913 och 1914, skulle ur författningen utgå.

I ovannämnda motion föreslogs skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om skyndsam utredning och förslag till revision i viss riktning av krigskonjunkturskattelagen.

Riksdagen, som på hemställan av bevillningsutskottet avslog berörda motion, avlät i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda tvenne propositioner den 19 juni 1918 till Kungl. Maj:t skrivelse, nr 449, däri riksdagen anmälde, att riksdagen bifallit propositionen nr 401 samt i anledning av propositionen nr 448 — med avslag å samma proposition i övrigt — beslutat, att 8 § från och med den dag, som av Konungen bestämdes, skulle erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Krigskonjunkturskatt beräknas enligt denna

Tariff.

Beskattningsbar merinkomst	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt hundratal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomstbeloppen
kronor		kronor	kronor
2,000	4	80	14
20,000	13	2,600	15
40,000	14	5,600	17
60,000	15	9,000	19
80,000	16	12,800	21
100,000	17	17,000	21.5
150,000	18.5	27,750	24.5
200,000	20	40,000	30
250,000	22	55,000	34

Beskattningsbar merinkomst	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt hundratal kronor som faller mellan de i kol. 1 angivna inkomstbeloppen
kronor		kronor	kronor
300,000	24	72,000	38
350,000	26	91,000	42
400,000	28	112,000	38
500,000	30	150,000	42
600,000	32	192,000	46
700,000	34	238,000	50
800,000	36	288,000	46
1,000,000	38	380,000	42
2,000,000	—	—	—

För merinkomst, som uppgår till 2,000,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 40 kronor för varje fulla 100 kronor.

Förordning om de sålunda beslutade ändringarna i krigskonjunkturskatteförordningen utfärdades den 1 juli 1918 (nr 556).

Revision av krigskonjunkturskatten.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av förslag till ovannämnda proposition nr 448 till 1918 års lagtima riksdag upptog jag till behandling frågan om en revision av krigskonjunkturskatten. Jag torde nu få återgiva vad jag i huvudsak då anförde till statsrådsprotokollet.

Efter förklaring, att jag mot vad bevillningsutskottet i anledning av förut nämnda motion uttalat därom, att gällande förordning i åtskilliga avseenden vore behäftad med brister, icke hade anledning göra någon erinran fortsatte jag:

»Jag vill heller icke bestrida, att bristerna kunna bliva mera framträdande, ju längre tillbaka i tiden de förhållanden komma att ligga, som i författningen förutsättas som de normala till skillnad från krigskonjunkturen. Jag måste emellertid tillfoga, att det icke gärna kan låta sig göra att vid en jämförelse mellan inkomster under krigstiden och de 'normala' inkomsterna avstå från att bestämma dessa senare såsom på ett eller annat sätt hänförande sig till någon viss period *före* kriget, därest själva grundprincipen uti ifrågavarande beskattningsform skall bevaras.

Vissa av de påtalade bristerna i den svenska krigskonjunkturbeskattningen, såsom att i enskilda fall tämligen lätt kunna påvisas exempel på en ej önskvärd ojämnhet i beskattningen, torde vara av den natur, att det säkerligen erbjuder betydande svårigheter att avlägsna

dem utan att rubba grundprincipen för krigskonjunkturskatten, dess karaktär av att vara en merinkomstskatt, som utgår å den till krigskonjunkturen hänförliga delen av merinkomsten. Också hava inom riksdagen yrkanden framställts gående ut på en principiell omläggning av den speciella krigstidsbeskattningen till en allmän merinkomstskatt. Frågan härom underkastades ingående prövning av föregående års riksdag, vilken förkastade det framställda förslaget, efter det sakkunnig utredning verkställts genom bevillningsutskottets försorg, varvid bland annat framkommit, att jämväl en allmän merinkomstbeskattning bleve högst ofullkomligt anpassad efter den subjektiva skatteförmågan.

Andra erinringar kunna väl ock göras mot den nuvarande krigskonjunkturskatten, men vid ett upptagande av spörsmålet om en revision av ifrågavarande förordning finge man givetvis icke begränsa sig till anmärkningar mot att beskattningen i det ena eller andra fallet drabbar hårt eller ojämnt ur skattebetalarnas synpunkt. Det gives också anledning till erinringar mot att denna beskattning i vissa avseenden ej är nog effektiv, till förfång för det allmännas intressen. Av 1916 års riksdag uttalades sålunda, under framhållande särskilt av de utomordentliga vinster försäljning av fartyg under krigskonjunkturen medfört, vilka vinster ej bleve beskattningsbara, om fartygen varit i säljarens hand minst fem år, att på detta område fullt typiska krigsvinster kunde uppstå, för vilka skatteplikt syntes riksdagen befogad ej blott såsom konsekvent tillämpning av krigsvinstbegreppet i och för sig utan ock med hänsyn till kravet på rättvisa i beskattningen. Vidare fäste samma års riksdag uppmärksamheten å det förhållande, att under krigsåren utlänningar gjort affärer här i landet med högst betydande vinster utan att de, såsom i regel ej fyllande förutsättningarna för subjektiv skatteplikt, behövt utgöra bidrag till det allmänna. Riksdagen uttalade beträffande de två nu berörda spörsmålen önskvärdheten av att utredning verkställdes genom Kungl. Maj:ts försorg och att förslag i anledning av utredningarna måtte framläggas. Beträffande spörsmålet om utlänningars skatteplikt har ock ett avsevärt utredningsarbete blivit utfört, ehuruväl förslag i det invecklade och ömtåliga ämnet ej ännu kunnat föreläggas riksdagen. Jämväl andra spörsmål kunna ha anspråk på beaktande, därest en ingående granskning av hela krigskonjunkturskatteförordningen skulle företagas. Ifrågasättas kan bland annat, huruvida tillräckliga skäl föreligga att principiellt undantaga inkomst av kapital, vartill enligt inkomstskatteförordningen även är att hänföra utdelningen å aktier, från de inkomstarter, å vilka krigskonjunkturskatte-

förordningen bör vara tillämplig. Därjämte framställer sig spörsmålet, om ej krigskonjunkturskatten jämväl borde i en eller annan form utgå å den ökade förmögenhet, som krigskonjunkturen föranlett.

Såsom av det nu anförda torde framgå är det en mångfald spörsmål, vilka anmäla sig, därest en verklig revision av förordningen om krigskonjunkturskatt skulle företagas. Skulle krigstillståndet komma att vara ännu någon längre tid, lärer frågan, om en sådan revision må anses påkallad, böra upptagas till prövning.»

För det dåvarande anslöt jag mig emellertid till bevillningsutskottets uttalande, att det ej då läte sig göra att ingå på en allmän revision av hithörande lagstiftning.

Såsom framgår av mitt sålunda återgivna anförande till statsrådsprotokollet för den 16 maj 1918 vid avlåtande av förutnämnda propositionen nr 448 ifrågasatte jag igångsättande av en allmän revision av gällande förordning om krigskonjunkturskatt, därest det skulle visa sig att denna skatteform komme att behållas ännu i flera år.

Yrkande om en genomgående revision av ifrågavarande förordning har sedermera framställts, såsom jag redan erinrat, av det senaste handelskammarmötet, vilket därvid jämväl hemställt, att representanter för handel, industri och sjöfart måtte beredas tillfälle att vid utredningen medverka.

Därest det visat sig sannolikt, att den av mig angivna förutsättningen för upptagande av ett revisionsarbete i större omfattning skulle komma att föreligga, hade givetvis från min sida anstalter träffats för åvägabringande av en allsidig utredning, varvid vederbörlig hänsyn skulle tagits till, jämte andra, de av handelskammarmötet framställda önskemålen. Jag erinrar beträffande denna ifrågasatta större revision, att den enligt sakens natur icke hade kunnat begränsas till frågor om sådana förändringar i bestämmelserna, vilka kunde lätta de skattskyldigas börda utan givetvis fått taga sikte jämväl på de luckor i lagstiftningen, av vilka vissa grupper inkomsttagare nu draga fördel, och sålunda fått till prövning upptaga spörsmål även om skärpningar i vissa avseenden av skattelagstiftningen på förevarande område.

Emellertid kunde man redan under senare delen av nästförflutna år betrakta ett någorlunda nära förestående upphörande av krigstillståndet som sannolikt. Numera räknar man ju allmänt med fredsslut under innevarande år. Därmed skulle följa, såsom redan understrukits, att taxering till krigskonjunkturskatt skulle komma att äga rum, utom

för innevarande år, för ytterligare allenast ett år, nämligen år 1920. Vid sådant förhållande har jag icke funnit tillräcklig anledning föreligga att söka åstadkomma någon omläggning av huvudgrunderna för krigskonjunkturbeskattningen att tillämpa under allenast detta sista taxeringsår.

Utgångspunkten för mina åtgöranden i avseende å beskattningen av krigskonjunkturens vinster har då måst bliva att tillse vilka jämkningar, till åstadkommande av större rättvisa de skattskyldiga emellan, som må på grundval av gällande skatteförordning kunna genomföras utan åsidosättande av de utomordentliga statsfinansiella intressen, som äro förknippade med denna beskattning.

Framkomna yttranden på borttagande utan vidare av hela den ifrågavarande skatteformen vare sig för nästkommande eller rent av för innevarande år har jag därvid icke kunnat skänka något beaktande. Jag tillåter mig erinra därom, att statsbudgetens merbelastning för innevarande år med direkta kristidsutgifter torde komma att väsentligt överstiga den intäkt den för året taxerade krigskonjunkturskatten lärer giva. Med all säkerhet blir så förhållandet, måhända i skärpt grad, jämväl för nästkommande budgetår. Jag har icke kunnat finna det möjligt att under sådana förhållanden undvara en särbeskattning av under kristiden uppkomna merinkomster. Och jag håller före, att det vore föga billigt att söka i ett slag övervälta hela det mycket betydande belopp i skattemedel, som krigskonjunkturskatten representerar, å den allmänna inkomstbeskattningen. Möjligheten att framgå i denna riktning komme emellertid givetvis att ökas efter genomförande av den utav mig tidigare i dag förordade omläggningen av sistnämnda skatteform.

Å den andra sidan har jag tagit till ögonmärke vid förberedandet av nu till prövning föreliggande förslag, att krigskonjunkturbeskattningen står inför sin avveckling. Jag har därför icke ansett mig böra upptaga några krav på sådana utvidgningar av denna beskattnings räckvidd, som på goda grunder skulle ha kunnat ifrågasättas — t. ex. beträffande aktieinkomster och förmögenhetsökning — därest skatteformen skulle komma att uti vårt skattesystem kvarstå någon längre tid.

Kristidens extra ordinära förhållanden äro visserligen ännu icke förbi: en finansiell jätteuppgift återstår att lösa vid den slutliga uppgörelsen av de stora förluster, kristiden lärer komma att medföra för statsverket. Huru stora dessa förluster komma att bliva, ser jag mig icke i stånd att nu bedöma, än mindre vilka extraordinära åtgärder på finansväsendets område, som därav kunna visa sig påkallade. Jag utgår emellertid ifrån,

att förordningen om krigskonjunkturskatt icke skall tillämpas längre än vad i själva författningen från början avsetts.

Härmed blir ock den allmänna riktning bestämd, i vilken gällande bestämmelser skola förändras. De böra taga sikte på själva avvecklingen av skatteformen i fråga och i avseende därå giva klara föreskrifter, när och i vilken mån uppkommande merinkomster skola upphöra att betraktas som beskattningsbara krigsvinster. Vidare böra sådana stadganden införas, varigenom den finansiella avskrivningen av krigskonjunkturskatten som statsintäkt tager sin början redan år 1920. Eljest skulle de oförmedlat och till hela sin vidd inställa sig under år 1921. Slutligen finner jag angeläget att, inom ramen för det statsfinansiellt möjliga och med beaktande dels av framförda önskemåls praktiska betydelse, dels av deras genomförbarhet utan djupgående omläggningar av taxeringsförfarandet, medverka till åvägabringandet av viss allmän lättnad för de enligt krigskonjunkturskatteförordningen skattskyldiga och viss utjämning dem emellan av skattebördan.

Efter övervägande av de olika uppslag, som framgått ur de igångsatta utredningsarbetena eller eljest bragts till min kännedom har jag låtit inom departementet utarbeta förslag till vissa ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt, med tillämpande av de nyss antydda allmänna riktlinjerna.

Förslagets huvudgrunder kunna sammanfattas sålunda:

1) Skattefrihet för envar, som icke under åren 1914—1918 åtnjutit krigsvinst och således ej heller därför krigskonjunkturbeskattats åren 1915—1919.

2) Skattefrihet för den merinkomst, som må ha uppkommit under år 1919, i den mån den överstiger högsta krigskonjunkturbeskattade merinkomsten under föregående åren.

3) Skattefrihet för inkomstökning på grund av nyanläggningar eller utvidgning av anläggningar efter ingången av år 1919.

4) Skattegränsen höjes till 10,000 kronor.

5) Villkoret, att bolags inkomstprocent skall vara högre än medelprocenten 1913—1914, borttages.

6) Beskattningsbar merinkomst begränsas, så att den högst får uppgå till den matematiska merinkomsten, minskad med 20 procent av medelinkomsten 1913—1914.

7) I fråga om nya skattskyldiga minskas matematiska merinkomsten med 10 procent av kapitalet, där kapital är nedlagt, eller eljest med 5,000 kronor.

8) Tariffnedsättning sker med i runt tal 20 procent men så anordnad, att för bolag nedsättningen främst kommer de svaga bolagen tillgodo.

Den enligt dessa grunder utformade författningstexten hade följande lydelse:

Förslag
till
Förordning
om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt.

Härigenom förordnas, att 2, 3, 6, 8, 11 och 16 §§ i förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Med vinst, som i 1 § sägs, förstås av krigstillståndet föranledd ökning uti — — — — — tantiem.

Inkomstökning, som uppkommit på grund därav, att skattskyldig efter ingången av år 1919 företagit nya eller utvidgat förut befintliga anläggningar för utövande av rörelse eller yrke, är ej att anse såsom av krigstillståndet föranledd vinst.

3 §.

För skattskyldighet förutsättes:

a) att den skattskyldige för året taxerats till inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp av minst 10,000 kronor;

b) — — — och 1914;

c) att därjämte, vad angår inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag, bolagets för året till inkomstskatt taxerade inkomst överstiger 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid årets taxering beräknats; samt

d) att skattskyldig under något av åren 1915 till och med 1919 varit taxerad till krigskonjunkturskatt.

6 §.

Det belopp — — — *beskattningsbar merinkomst.*

Skattskyldigs beskattningsbara merinkomst må icke bestämmas till högre belopp än det, vartill densamma vid taxering under något av åren 1915 till och med 1919 högst blivit för honom fastställt. Ej heller må såsom beskattningsbar merinkomst upptagas högre belopp än den matematiska merinkomsten, minskad med 20 procent av inkomstens medeltal.

8 §.

1 mom. Krigskonjunkturskatt beräknas — — — 100 kronor.

2 mom. Vid taxering under år 1920 eller därefter skall det enligt 1 mom. beräknade skattebeloppet minskas.

a) i fråga om här i riket mantalsskriven svensk medborgare med 20 procent av samma skattebelopp,

b) i fråga om inländskt aktiebolag eller solidariskt bankbolag, därest bolagets till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst understiger 100 procent av bolagets kapital, sådant detsamma vid årets taxering beräknats,

för varje full tiondel, varmed den enligt 20 § i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt beräknade inkomstprocenten

understiger	100	men ej	60	procent	med	0.01	procent	av	ovannämnda	skattebelopp
»	60	» »	30	»	»	0.03	»	»	»	»
»	30			»	»	0.05	»	»	»	»

Till ledning vid uträknandet av i detta moment omförmäld minskning av skattebeloppet utfärdar Kungl. Maj:t erforderliga tabeller.

11 §.

Har skattskyldig endast under ettdera av åren 1913 och 1914 varit till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerad för inkomst, varom i 2 § och 5 § andra stycket sägs, uträknas den matematiska merinkomsten genom jämförelse med den under det året taxerade inkomsten av nämnda slag. För sådan skattskyldig må såsom beskattningsbar merinkomst icke upptagas högre belopp än sagda matematiska merinkomst, minskad med 20 procent av den för sistnämnda år taxerade inkomsten.

Har skattskyldig icke under någotdera av åren 1913 och 1914 varit taxerad för sådan inkomst, som i 2 § och 5 § andra stycket omförmäles anses den under löpande året taxerade inkomsten av ifrågavarande slag i sin helhet såsom matematisk merinkomst. För sådan skattskyldig må den matematiska merinkomsten upptagas såsom beskattningsbar merinkomst endast om och i den mån densamma överstiger i det fall att skattskyldig nedlagt kapital i företag för utövande av rörelse eller yrke, varom fråga är, och visar, till vilket belopp kapital sålunda blivit av honom nedlagt, 10 procent av berörda kapital och i andra fall ett belopp av 5.000 kronor.

16 §.

Konungens befallningshavande — — — skattskyldiga.

I denna längd — — — uträknad skatt. För inländskt aktiebolag och solidariska aktiebolag angives därjämte bolagets kapital och inkomstprocent enligt det löpande årets taxering. Härutöver skola i längden antecknas kända särskilda förhållanden som kunna inverka på taxeringen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1920; dock att bestämmelsen i 3 § c) skall äga tillämpning vid taxering till krigskonjunkturskatt jämväl för år 1919.

Förslaget har, utom i vad angår de i 8 § innehållna bestämmelserna om viss nedsättning av skattebeloppet, remitterats till kammarrätten för avgivande av yttrande. Industriförbundets ovan omförmälda skattedelegation har satts i tillfälle att taga del av förslaget i dess helhet.

Kammarrätten har i sitt den 13 mars till finansdepartementet inkomna yttrande anfört:

Kammarrätten.

Vad angår de lindringar i fråga om skattskyldigheten som förslaget upptager, har kammarrätten funnit desamma i och för sig vara befogade, men har det synts kammarrätten böra tagas under övervägande, huruvida icke *dels* den föreslagna nedsättningen, enligt 6 §, av den matematiska merinkomsten med 20 procent av inkomstens medeltal är med hänsyn till den ansenliga nedgången i penningvärdet otillräcklig, *dels och* från den matematiska merinkomsten bör avdragas skattskyldig genom taxering under inkomståret påförd krigskonjunkturskatt.

I övrigt föranleder förslaget, i vad det avser berörda lindringar, till följande särskilda erinringar.

Uti 2 § synas orden »företagit nya eller utvidgat förut befintliga anläggningar» böra utbytas mot »börjat utnyttja nya eller utvidgade anläggningar.»

Av ändringen i 3 § a) påkallas en motsvarande ändring i 21 § 1 mom.

Stadgandet i 6 §, att skattskyldigs beskattningsbara merinkomst icke må bestämmas till högre belopp än det, vartill densamma vid taxering under något av åren 1915 till och med 1919 högst blivit för honom fastställt kan medföra, att den, som övertagit annans rörelse och icke själv varit taxerad till krigskonjunkturskatt under något av dessa år eller varit taxerad till lägre belopp än förre innehavaren, kommer att helt eller delvis undgå sådan skatt för den fortsatta rörelsen.

Därest det föreslagna tillägget till 11 § 2:dra stycket införes, torde ock en särskild bestämmelse böra meddelas, huru det skall förfaras, då skattskyldig övertagit av annan före år 1919 utövad rörelse.

I 16 § böra orden »solidariska aktiebolag» ändras till »solidariskt bankbolag».

Vidkommande förslaget att ur 3 § c) utesluta stadgandet, att bolags skattskyldighet göres beroende därav, att inkomstprocenten under senaste året överstigit inkomstprocentens medeltal enligt de vid taxeringarna 1913 och 1914 gjorda uträkningar av procentens storlek, får kammarrätten åberopa sitt den 31 januari 1918 avgivna utlåtande.

Enligt tillhandakommet protokollsutdrag anfördes inom kammarrätten skiljaktig mening av förste kanslisekreteraren Ljungberg, vilken yttrade:

»Jag anser mig icke kunna biträda kammarrättens mening i fråga om förslaget att utesluta den i 3 § c) krigskonjunkturskatteförordningen såsom förutsättning för inländska aktiebolags och solidariska bankbolags skattskyldighet intagna bestämmelsen, att bolagets för året beräknade inkomstprocent måste överstiga inkomstprocentens medeltal enligt de vid taxeringarna åren 1913 och 1914 gjorda uträkningar av procentens storlek. Det är ett känt faktum, att ökning av aktiebolagens kapital under kristiden ägt rum i större utsträckning än tidigare varit fallet och det synes mig kunna ifrågasättas, huruvida icke en i hög grad härtill bidragande orsak är att söka däri, att man funnit, att det belopp, varmed bolagens kapital utvidgats, just på grund av de under kristiden rådande förhållandena kunnat göras ungefär lika räntebärande som det gamla kapitalet. Jag anser mig därför icke kunna betrakta såsom något normalt, att man å de stora kapitalökningar, varom här är fråga, kunnat erhålla lika hög inkomstprocent som å de gamla kapitalen; och ju högre inkomstprocenten tidigare varit desto större skäl synes mig föreligga för ett dylikt betraktelsesätt. Härtill kommer, att enskild näringsidkare, som tillför av honom bedriven rörelse nytt kapital, icke äger någon förmån motsvarande den bolagen i nu förevarande avseende äger. Under sådana förhållanden och då nu gällande bestämmelser i ämnet otvivelaktigt kunna föranleda ett bolag att öka sitt kapital utan annat särskilt skäl än att därigenom undgå krigskonjunkturbeskattning, anser jag mig för min del böra biträda det remitterade förslaget till ändrad lydelse av 3 § c) krigskonjunkturskatteförordningen.» *Särskilt yttrande inom kammarrätten.*

Den av mig tidigare omnämnda, av vissa sammanslutningar tillsatta skattedelegationen, vilken beretts tillfälle att taga del av det ovan återgivna förslaget har med anledning av detsamma till mig ingivit följande framställning: *Industriförbundets m. fl. skattedelegation.*

Sedan Sveriges industriförbund, handelskammareföreningen och svenska bankföreningen utsett undertecknade att såsom nämnda sammanslutningars delegerade granska och avgiva yttranden över förekommande nya skatteförslag, få delegerade, som erhållit del av ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till förordning om ändringar i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt, häröver vördsamt avgiva följande yttrande.

De fundamentala brister, som vidlåda krigskonjunkturskatten med hänsyn till kravet, att en skatt skall vara i möjligaste mån rättvist och jämnt avvägd, äro så påfallande och så ofta framhållna, att något utförligare påvisande av dessa brister här icke lärer vara av nöden. De delegerade vilja blott i korthet erinra, hurusom storleken av den skattskyldiges krigskonjunkturbeskattning gjorts i väsentlig grad beroende på det rent tillfälliga förhållandet, huruvida han under åren 1912 och 1913 haft ett gott eller dåligt vinstresultat, så att den, som under ettdera eller båda nämnda år råkat få en ovanligt god vinst, därigenom är skyddad mot beskattning även för en betydande krigskonjunkturvinst, medan den, som under samma år haft ringa vinst eller förlust å sin verksamhet, blir beskattad för även måttlig vinstökning under krigsåren. Ytterligare erinras därom, hurusom vid beräknande av inkomstskillnaden mellan åren 1912 och 1913, å ena, samt vederbörande beskattningsår, å andra sidan, intet avseende fästes vid det förhållandet, att de år, vilkas inkomstförhållanden sålunda jämföras med varandra, efter hand blivit allt mindre

jämförbara *dels* på grund av det alltjämt sjunkande penningvärdet, och *dels* därigenom, att genom tillkomsten av nya kronoskatter — såsom extra inkomstskatten och krigskonjunkturskatten själv — vilka icke få vid taxeringen avdragas, det negativa skattemomentet i den under krigsåren taxerade inkomsten blivit allt större i jämförelse med vad som varit fallet under åren 1912 och 1913. Den nominella inkomstskillnad, som lagts till grund för krigskonjunkturbeskattningen, utgör därför numera på intet sätt någon riktig måttstock för den skattskyldiges ökade realinkomst och därmed för hans ökade skatteförmåga. Det har sålunda redan nu i många fall inträffat, att krigskonjunkturskatten träffat skattskyldige, vilkas realinkomst varit lägre än under åren 1912 och 1913. Sedan numera den av kriget framkallade högkonjunkturen uppenbarligen kulminerat, och de svenska näringarna i stor omfattning stå inför nedåtgående konjunkturer och minskade inkomster, kommer det än oftare att bliva fallet, att den inkomstskillnad, som lägges till grund för krigskonjunkturbeskattningen, saknar reel betydelse och uteslutande beror på det minskade penningvärdet. De svårigheter, som redan nu för många företag mött för anskaffande av medel till gäldande av den betungande krigskonjunkturskatten, vilken förfaller till betalning först andra året efter det, under vilket den beskattade inkomsten intjänats, komma med de förändrade konjunkturerna att högst betydligt stegras, och det är de delegerades övertygelse, att det i icke få fall kommer att inträffa, att skattens uttagande måste föranleda obestånd och driftsinställelse, liksom dess bibehållande också i allt starkare grad kommer att verka hindrande på startande av nya företag.

Då sålunda de förutsättningar, som vid krigskonjunkturskattens ursprungliga införande må hava givit densamma ett visst berättigande, ej längre äro förhanden och ojämnheten och orättvisan i denna beskattningsform med de förändrade förhållandena blivit allt mera påfallande och olycklig i sina verkningar, har bland representanterna för svenskt näringsliv den uppfattningen blivit allt mera stadgad, att ett bibehållande av krigskonjunkturskatten är förenat med allvarlig våda för vår handel och industri, och att därför statens intresse icke mindre än de skattskyldiges kräver, att denna skatt snarast avskaffas, samt att det statens extraordinarie skattebehov, som med skatten är avsett att fyllas, i stället tillgodoses genom mera rationella skatteformer. Framställningar härom hava icke saknats. Och de delegerade kunna icke annat än livligt beklaga, att det ifrågavarande förslaget förutsätter krigskonjunkturbeskattningens bibehållande icke blott för innevarande år utan jämväl för år 1920.

Om man emellertid icke anser sig nu kunna helt och hållet avskaffa krigskonjunkturskatten, utan i stället vill revidera och lindra densamma, såsom synes vara avsikten med förslaget, så skulle man hava väntat, att en sådan revision skulle tagit sikte på de mest påfallande orättvisorna och bristerna hos skatten i dess nuvarande gestaltning. Detta hade exempelvis kunnat ske genom att i författningen införa föreskrifter om rätt till avdrag vid taxeringen för utbetalda kronoskatter ävensom därom att vid jämförelsen med 1912 och 1913 års inkomster hänsyn skall tagas till det förändrade penningvärdet. Detta senare synes hava legat desto närmare till hands, som i ett annat inom finansdepartementet utarbetat skatteförslag, vilket avser ny progressionsskala för inkomst- och förmögenhetsskatten, man — med allt fog — fäst det allra största avseende vid penningvärdets fall.

Förslaget lämnar emellertid bristerna i krigskonjunkturbeskattningen fullständigt orubbade och inskränker sig till att föreslå *dels* vissa reduktioner av skattebeloppet, *dels* befrielse från skatten för inkomstökningar, som uppstått genom efter ingången av år 1919 verkställda nyanläggningar eller utvidgningar av förut befintliga anläggningar. Med erkännande, att varje reduktion av en orättvist avvägd skatt måste betecknas såsom en fördel så väl ur det allmännas som ur de skattskyldiges synpunkt, få delegerade såsom sin mening uttala, att reduktionerna kunnat och bort göras avsevärt mera vittgående, än som skett. Även med den snäva begränsning, de i förslaget erhållit, komma de emellertid att medföra en lättnad för näringslivets skattskyldige, som icke bör underskattas. Men det är efter delegerades mening att beklaga, att denna lättnad icke är avsedd att omedelbart komma de skattskyldige till godo, i det de föreslagna reduktionerna först från och med 1920 skola träda i tillämpning. Detta innebär, att krigskonjunkturskatt för innevarande år, trots de förändrade konjunkturerna, skall påläggas i samma utsträckning som förut, och att denna krigskonjunkturskatt, som blir att utbetala under år 1920, kommer att för de skattskyldige bliva synnerligen betungande och svår att utgöra. De delegerade vilja därför på det eftertryckligaste inskärpa angelägenheten därav, att de föreslagna lindringarna må redan under innevarande år träda i tillämpning. Den minskning i beräknad skatteinkomst, som härigenom kan uppstå, bör täckas genom andra rationella skatteformer.

I ett avseende innebär förslaget emellertid icke en lindring av krigskonjunkturskatten, utan tvärtom en avsevärd utsträckning av dess tillämpningsområde. Genom borttagandet av bestämmelsen, att för aktiebolags skattskyldighet förutsättes, att bolagets för året till inkomstskatt taxerade inkomst i procent av kapitalet överstiger inkomstens medeltal enligt taxeringarna 1913 och 1914, komma hädanefter även de bolag, som i förhållande till kapitalet hava lägre inkomst än under 1912 och 1913, och som hittills varit befriade från krigskonjunkturbeskattning, att kunna underkastas sådan beskattning. Även om det kan hava förekommit ett och annat fall, där den ifrågavarande bestämmelsen medfört befrielse från skattskyldighet för bolag, som haft verklig krigskonjunkturvinst, synes det vara föga lämpligt att vid en tidpunkt, då krigskonjunkturerna upphört och åtgärder finnas nödiga för avveckling och reducering av krigskonjunkturskatten, samtidigt utsträcka dess tillämpning till nya områden. Delegerade hemställa därför, att bestämmelsen i § 3 c måtte bibehållas oförändrad.

Slutligen erinras, att den avfattning, som givits 11 § 2 stycket synes ej göra stadgandets innehåll alldeles otvetydigt. Där föreskrives nämligen, att skattskyldig, som ej varit inkomstskattetaxerad under någotdera av åren 1913 och 1914, skall, såvitt han ej visar beloppet av det kapital, som han för utövande av rörelse eller yrke nedlagt, få från den matematiska merinkomsten avräkna ett belopp av 5,000 kronor. Stadgandets avfattning kan lätt givas den säkerligen ej avsedda tolkningen, att den skattskyldige aldrig eller endast för så vitt han företer särskild bevisning skulle få avräkna mer än nämnda belopp. Detta skulle exempelvis för utövarna av de s. k. fria yrkena, såsom läkare, advokater, arkitekter m. fl., vilka hittills i stort sett varit oberörda av krigskonjunkturskatten, även om de börjat sin verksamhet efter 1913, kunna medföra synnerligen betungande och orättvis beskattning. Ett förtydligande synes därför vara av nöden. I sammanhang därmed synes det vara lämpligt att beträffande ifrågavarande kategori av skattskyldiga uttryck-

ligen föreskrives, att när verksamheten börjat efter 1913, den normala inkomsten skall beräknas med ledning av vad andra personer i jämförlig ställning förtjänt under åren 1912 och 1913.

Delegerade, vilka såsom förut framhållits, helst skulle sett, att krigskonjunkturskatten bleve fullständigt borttagen, få i sakens nuvarande läge inskränka sig till att hemställa, att vid förslagets slutliga avfattning de ovan framhållna synpunkterna måtte vinna behörigt beaktande, särskilt att den ifrågasatta utvidgningen av krigskonjunkturbeskattningens tillämpningsområde icke måtte äga rum, och att de föreslagna lättnaderna i skatten måtte ytterligare utvidgas och föreslås att träda i tillämpning redan under innevarande år.

Departementschefen.

Då jag nu går att angiva, i vilken utsträckning det är mig möjligt att efter ärendets slutberedning biträda framkomna önskemål om ändrade bestämmelser i förordningen om krigskonjunkturskatt, torde jag få sammanföra yrkandena eller uppslagen i vissa grupper. Jag bortser därvid, såsom förut är angivet, helt från yrkanden, som gå ut på att författningen skulle omedelbart sättas ur kraft.

Taxeringsförfarandet.

Till en grupp av mycket framträdande betydelse sammanför jag samtliga de yrkanden, som äro av innebörd att kräva genomgripande ändringar av taxeringsförfarandet. Till denna grupp hänför jag — förutom uppslaget att helt omlägga nämnderna till sammansättning och arbetssätt och att eventuellt inrätta en övernämnd för hela riket — följande såsom exempel bland andra valda önskemål: realprövning av vad som skall förstås med verklig vinst med hänsyn tagen till ändrade lagervärden eller anläggningskostnader; härmed direkt sammanhängande krav på ett exceptionellt avskrivningsförfarande; åtskillnad mellan företag, som icke tillkommit för krigskonjunkturens utnyttjande, och direkta konjunkturföretag; taxering med hänsyn tagen till vinstmedels disposition för utdelning, förbrukning, fondering; hänsyn till den omständigheten, att merinkomst kan ha sin grund i verkställda utgiftsbesparande driftsomläggningar.

Jag erinrar först beträffande yrkanden av denna typ, att det redan nu till väsentlig del ligger i taxeringsmyndighetens hand att taga vederbörlig hänsyn till härovan åberopade omständigheter. Det gäller här i stor utsträckning tillämpningsfrågor. Vad som framför allt skulle erfordras för att i dessa stycken uppnå ett mera enhetligt och ekonomiskt rationellt förfarande vore sådan utrustning av taxeringsmyndigheterna, att de kunde ägna sig åt en verklig realprövning av de särskilda fallen. Även om det skulle lyckas att övervinna de mycket stora svårigheterna att mera i detalj i författningen utforma krigsvinstbegreppet, skulle

i praktiken föga vara vunnet utan en omorganisation av skattenämnderna.

Vissa andra av de nyss återgivna önskemålen äro nog däremot av den art, att de torde kräva särskilda föreskrifter i författningen. Även i avseende å dessa gäller emellertid, att sådana föreskrifter förutsätta nämnder av annan beskaffenhet och med annat arbetssätt än de nuvarande. Jag kan som exempel nämna den ifrågasatta uttryckliga rätten att få vid bestämmande av beskattningsbar inkomst räkna med exceptionella avskrivningar. För min del håller jag före, att för ett riktigt bedömande härav skulle krävas ett helt annat fackmässigt förfarande än vad som kan komma i fråga i de nuvarande nämnderna.

Avskrivningsfrågan.

Då jag allt från början av detta utredningsarbete ansett avskrivningsfrågan förtjäna särskilt övervägande, har handelskammarmötets framställning i denna del varit remitterad till kammarrätten. Jag torde här få återgiva vad kammarrätten i anledning av denna remiss anfört.

Kammarrätten.

Nu gällande bestämmelser angående avdrag för värdeminskning å byggnader och inventarier torde egentligen avse värdeminskning, som uppkommit genom byggnaders och inventariers slitning. Vid bestämmandet av avdrag för värdeminskning torde dock i vissa fall hänsyn hava tagits jämväl till värdeminskning, som kunnat beräknas uppstå därigenom, att inventarier blivit omoderna och ej kunde med ekonomisk fördel längre användas. Däremot syntes enligt gällande bestämmelser taxeringsmyndigheterna sakna befogenhet att medgiva avdrag för avskrivningar, som föranleddes därav, att det kunde antagas, att den verksamhet, vari byggnader och inventarier användes, på grund av konjunkturförändring inom närmaste framtid måste nedläggas, varigenom byggnaderna och inventarierna skulle förlora större delen av sitt värde. Det vore givetvis omöjligt att med någon säkerhet på förhand beräkna, huru länge en konjunktur kunde komma att fortfara. Likaledes torde det i allmänhet svårligen på förhand kunna avgöras, i vad mån byggnader och inventarier genom en konjunkturförändring kunde komma att förlora sitt värde. Vid sådant förhållande syntes det ej heller böra stadgas rätt till avdrag för beräknad värdeminskning genom konjunkturförändring.

Särskilt yttrande inom kammarrätten.

Vid kammarrättens utlåtande har fogats protokollsutdrag, utvisande, att kammarrättsrådet John Lybeck i den remitterade frågan yttrat följande särskilda mening:

Lika med kammarrättens pluralitet finner jag, på grund av svårigheten att på förhand beräkna längden av en konjunkturtid samt i vad mån anläggningar och inventarier komma att genom konjunkturförändring lida värdeminskning, det icke böra ifrågasättas, att rätt till avdrag för sådan i framtiden eventuellt inträffande

värdeminskning skall kunna medgivas. Har åter konjunkturförändringen redan inträtt och det i anledning därav kan konstateras, att och med vilket belopp anläggningar och inventarier, som på grund av den ändrade konjunkturen icke vidare äro föremål för användning, därigenom nedgått i värde, synes det mig rimligt, att avdrag för dylik värdeminskning, såvitt den ej är att hänföra till kapitalförlust, kommer den skattskyldige till godo. Avdraget i fråga skulle givetvis ske å nästföregående års inkomst, i den mån den därtill förslår, och med det belopp, som utgör skillnaden mellan å ena sidan anskaffningsvärdet, minskat med beloppet av de avdrag för slitning av anläggningarna och inventarierna, som den skattskyldige fått i beskattningsavseende åtnjuta, samt å andra sidan deras försäljningsvärde. Komma anläggningarna och inventarierna framdeles i bruk i samma innehavares hand, får naturligtvis avskrivningsprocenten då icke beräknas å högre värde än det, vartill desamma förut i beskattningsavseende nedskrivits.

Gällande skattelagar lämna icke någon förklaring å vad som är att hänföra till kapitalförlust; och å det i 8 § av anvisningarna till bevillningsförordningen taxeringsmyndigheterna lämnade direktiv att pröva, huruvida förlust utgör kapitalförlust eller ej, efter, bland annat, rörelsens och förlustens *storlek* — ett stadgande, som näppeligen kan i och för sig anses riktigt — lärer i praxis icke fästas vidare avseende. I det av f. d. kammarrättsrådet E. J. von Wolcker och landskamreraren G. V. Eiserman avgivna förslag till lag angående kommunal skattskyldighet och taxering har förlust förklarats icke utgöra kapitalförlust, när förlusten oavsett dess storlek prövas vara av sådan art, att man med vanlig förtänksamhet skäligen har att i den förvärvskälla, som i varje särskilt fall är i fråga, räkna med förlust av sådan beskaffenhet. Med denna anvisningsbestämmelse, emot vilken kammarrätten vid förslagets granskning icke haft något att erinra, torde följa, att, då anläggningar och inventarier, som anordnats och anskaffats för utnyttjande av tillfällig konjunktur, genom konjunkturförändringen nedgå i värde, förlusten icke utgör kapitalförlust.

Sådan avdragsrätt, varom nu är fråga, kan emellertid icke anses vara medgiven enligt gällande skattelagstiftning, vadan särskilda bestämmelser om befogenhet för taxeringsmyndigheterna att i berörda avseende medgiva avdrag skulle erfordras.

Mot kammarrättens pluralitet finner jag mig icke böra ifrågasätta något särskilt stadgande om avskrivning, så mycket mindre som jag anser skattenämnderna brista i reell ekonomisk kompetens för utförande av den tilltänkta prövningen.

En grundlig omdaning av själva taxeringsförfarandet skulle enligt min mening ha framstått som ett av de främsta önskemålen, därest det gällt att genomföra den mera vittgående, för flera år framåt verkande revision, jag i det föregående berört.

För enbart taxeringsåret 1920 anser jag mig icke kunna ifrågasätta den omstöpning av taxeringsförfarandet, som för antydda yrkandens genomförande i praxis borde ske.

Hela den nu behandlade gruppen av önskemål måste följaktligen skjutas åt sidan. I fråga om krigsvinstbegreppets fixerande finner jag icke någon ändring böra ske i författningen, utöver vad som direkt föranledes av angelägenheten att klart ange principerna för skattens avvecklande. Jag bestrider ingalunda, att påtagliga olägenheter uppträtt vid författningens hittillsvarande tillämpning i detta avseende. Vad jag i övrigt kommer att föreslå skulle emellertid, även om det icke undanröjer olägenheterna, åstadkomma ett avsevärt minskande av deras tryck.

Den matematiska merinkomstens beräknande.

Andra framkomna yrkanden hänföra sig till frågan om den utgångspunkt, som bör väljas för framräknande av den matematiska merinkomsten. Därutinnan innebär förordningens stadgande som bekant, att såsom normalinkomst skall betraktas medeltalet för taxeringarna åren 1913 och 1914 av de inkomster, varom här är fråga. Det har framhållits, att denna bestämmelse oskäligt hårt drabbar de skattskyldiga, vilka råkat att under de nämnda åren eller någotdera av dem hava en ovanligt låg taxerad inkomst, medan den placerar företag, vilka redan före kriget kunde draga stor fördel av konjunkturerna, i en gynnad ställning. En mera rättvist verkande jämförelse skulle erhållas, därest flera år före krigsutbrottet än de nu nämnda finge ingå i medeltalsberäkningen. För denna uppfattning föreligga visserligen goda skäl, men den lärer numera icke kunna i tillämpning omsättas på grund av rent tekniska hinder. För bevarande av deklarationer för år före 1913, vilka deklarationer skulle läggas till grund för en justerad medeltalsberäkning, hava nämligen inga åtgärder vidtagits, och enligt taxeringsförordningen bevaras deklarationerna regelrätt ej längre tid än fem år. Frågan om att på antytt sätt förändra utgångsberäkningen får därmed anses vara förfallen.

En åtgärd i denna riktning skulle för övrigt med all sannolikhet icke medföra någon allmännare skattelättnad för de konjunkturbeskattade. Vad som är känt rörande inkomstförhållandena under åren närmast före 1913 synes nämligen peka på, att medeltalen därvid skulle komma att i stort sett bliva lägre och därmed den matematiska merinkomsten komma att upptagas till högre belopp än med tillämpning av nu gällande grunder. Vad som däremot ovedersägligen hade vunnits vore en något större jämnhet i beskattningen de olika skattskyldiga emellan genom förminskande av den inverkan ett enstaka måhända förvederbörande alldeles abnormt års resultat nu kan få.

Att beakta är emellertid, att beräkningen av den matematiska

merinkomsten allenast är den första åtgärden för krigsvinstens taxering. Avgörande betydelse har bestämmandet av den beskattningsbara merinkomsten. Härvid lägger författningen intet hinder i vägen för skattenämnden att taga all vederbörlig hänsyn till sådan förebragt utredning, genom vilken ådagalägges, att medelinkomsten 1913—1914 icke motsvarar den skattskyldiges normalinkomst före kriget. Det huvudstadgande, som måste tillmätas vitsord, är bestämmelsen i förordningens första paragraf, att skattens objekt är den vinst, som uppkommit genom det på grund av krigstillståndet framkallade läget.

Bolags inkomstprocent.

Det synes mig vara önskvärt att vidtaga de åtgärder, som äro möjliga för att större jämnhet må bliva iakttagen vid krigsvinstbeskattningens utmätande. En åtgärd i det syftet, som icke stöter på tekniska svårigheter och som skulle, vad aktiebolagen angår, medföra större rättvisa anser jag böra nu ifrågakomma. Jag åsyftar borttagandet av det villkoret för bolags skattskyldighet, att bolagets inkomstprocent skall överstiga motsvarande medelprocent för taxeringarna åren 1913—1914, vilket villkor tillfogats bestämmelsen, att bolaget skall hava haft minst fem procents inkomst på kapitalet, beräknat sådant det vid taxeringen till inkomstskatt upptagits.

Vid framläggandet av fjolårets förslag till vissa ändringar i förordningen om krigskonjunkturskatt förordade jag, att nyssnämnda villkor beträffande inkomstprocentens storlek i förhållande till motsvarande procenttal före kriget måtte ur författningen utgå. Jag vidhåller den mening, jag då uttalade, och anser mig böra återupptaga fjolårets förslag i denna del. Jag torde få återgiva vad i detta ämne enligt propositionen nr 448 till fjolårets lagtima riksdag tidigare förekommit.

I en till finansdepartementet ingiven skrivelse hade landskamreraren i Blekinge län Erik Westerlund, såvitt nu är i fråga, anfört i huvudsak följande: Bestämmelsen i 3 § av gällande förordning om krigskonjunkturskatt, att ett bolags för året taxerade inkomst, beräknad i procent av kapitalet, skulle överstiga inkomstprocentens medeltal enligt de vid taxeringarna åren 1913 och 1914 gjorda uträkningarna av procentens storlek, kunde i flera fall leda till befrielse från krigskonjunkturskatt, ehuru krigskonjunkturvinst måste anses föreligga.

Efter att hava omnämnt exempel på, hurusom bolags inkomstprocent nedgått, ehuru inkomsten i verkligheten avsevärt ökats, uttalade Westerlund som sin övertygelse, att detta sätt att undgå krigskon-

junkturskatt alltmera komme till användning. Han ansåge därför, att ifrågavarande bestämmelse icke borde vara ovillkorlig utan åtminstone böra ersättas med ett stadgande, att, därest krigskonjunkturskattenämnden i särskilda fall funne, att inkomstprocenten vore missvisande och krigskonjunkturvinst trots lägre inkomstprocent otvivelaktigt förelåge, taxering till dylik skatt måtte få äga rum.

I anslutning till de i berörda skrivelse framhållna synpunkterna upprättades inom finansdepartementet ett förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § i förordningen om krigskonjunkturskatt, enligt vilket förslag nämnda paragraf skulle erhålla följande ändrade lydelse:

För skattskyldighet förutsättes:

a) — — — —

b) — — — —

c) att därjämte, vad angår inländskt aktiebolag och solidariskt bankbolag, bolagets för året till inkomstskatt taxerade inkomst överstiger 5 procent av bolagets kapital, sådant det vid årets taxering beräknats.

Uti infordrat, den 31 januari 1918 dagtecknat utlåtande hade kammarrätten anfört följande:

»Kammarrätten finner det uppenbart, att ifrågavarande hittills stadgade förutsättning för skattskyldighet till krigskonjunkturskatt i vissa fall kan föranleda, att aktiebolag (därunder nu och i det följande inbegripna solidariska bankbolag) icke bliva taxerade till krigskonjunkturskatt, ehuru de haft ökade vinster, som uppkommit genom det av krigstillståndet framkallade läget. Detta är givetvis en konsekvens av lagstiftningen, som, om och i den mån det är möjligt, bör undanröjas, i all synnerhet om det förhåller sig så, som landskamreraren Westerlund i sin ovan omnämnda framställning gjort gällande, att bolagen mera allmänt genom ökning av sitt kapital obehörigen undgå taxering till krigskonjunkturskatt.

Kammarrätten anser sig emellertid böra erinra därom, att icke varje ökning av kapitalet medför, även om den taxerade inkomsten ökats i förhållande till inkomstens medeltal, obehörig befrielse från taxering eller skatt. Om t. ex. kapitalet ökats sedan 1913 och 1914 års taxeringar genom verkliga inbetalningar från delägarna eller genom överföring till kapitalet av besparade vinstmedel, intjänade efter år 1913, är en i förhållande till inkomsten av det gamla kapitalet proportionerlig ökning av inkomsten helt naturlig och synes i regel icke böra föranleda skyldighet för vederbörande bolag att erlägga någon krigskonjunkturskatt. Under nu gällande lagstiftning blir ett dylikt bolag påfört matematisk merinkomst endast under förutsättning, att även inkomstprocenten överstiger inkomstprocentens medeltal. Detta synes också vara fullt riktigt och överensstämma med de principer, på vilka förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, i fråga om aktiebolags beskattning, är uppbyggd. Då förordningen om krigskonjunkturskatt nära ansluter sig till nyssnämnda förordning, synes även där principen om skattens beräkning å inkomsten i förhållande till kapitalet böra vinna undantagslös tillämpning. Så skulle emellertid icke bliva fallet, om den föreslagna ändringen genomfördes.

En obehörig befrielse från krigskonjunkturskatt synes kunna förekomma i det fall, att ett aktiebolag ökar sitt kapital genom överförande till aktiekapital eller reservfond av andra medel, som bidragit till förvärvande av dess åren 1913 och 1914 taxerade inkomst. Allt efter storleken av dessa medel kan inkomstprocenten nedpressas, även om den absoluta inkomsten ökas. Det synes emellertid icke kammarrätten tillrådligt att med hänsyn till en sådan eventualitet bryta med eljest tillämpade principer.

Av här anförda skäl finner kammarrätten sig icke kunna tillstyrka det framlagda förslaget till frågans lösning.

För den händelse förslaget det oaktat kommer att läggas till grund för lagstiftning i ämnet, vill kammarrätten erinra därom, att den ifrågasatta ändringen av 3 § i förordningen om krigskonjunkturskatt torde böra följas av motsvarande ändringar av 11 och 16 §§ i samma förordning och av krigskonjunkturskattelängden.»

Efter återgivande härav anfördes i förenämnda propositionen nr 448:

»På sätt såväl landskamrerare Westerlund som kammarrätten framhållit kan ett bolag genom att från andra, mera rörliga fonder överföra medel till aktiekapitalet eller reservfonden nedbringa inkomstprocenten, så att, oaktat en verklig krigskonjunkturvinst föreligger, bolaget likväl till följd av stadgandet i 3 § av förordningen om krigskonjunkturskatt går fritt från beskattning enligt nämnda förordning. Denna lucka i lagstiftningen skulle otvivelaktigt bliva avhjälpt, därest det till kammarrätten remitterade förslaget antoges. Då kammarrätten likväl avstyrkt detta förslag, synes kammarrätten närmast haft för ögonen den föreslagna bestämmelsens verkan i det fall, att ett bolag, vare sig genom nyteckning eller genom fondering av vinstmedel ökat sitt kapital samt att till följd därav bolagets inkomst vuxit i motsvarande grad, ehuru själva inkomstprocenten förblivit oförändrad. Kammarrätten erinrar, att i dylikt fall krigskonjunkturskatt enligt nu gällande bestämmelser icke skall påföras, men att, därest det remitterade förslaget antoges, skattskyldighet för bolaget skulle inträda, vilket kammarrätten icke anser vara riktigt. Jag kan emellertid icke dela kammarrättens uppfattning i detta avseende. Tvärtom synes det mig, att det av kammarrätten framhållna fallet, vilket berörts jämväl av landskamreraren Westerlund, i främsta rummet påkallar ett ingripande från lagstiftarens sida. Det torde nämligen vara synnerligen vanligt, att bolag på dylikt sätt undgå krigskonjunkturskatt. Det gives visserligen omständigheter, då detta måste anses riktigt, såsom då ett redan förut givande företag utvecklats fullt oberoende av de under kristiden rådande särskilda förhållandena och för rörelsens utvidgande anskaffar nytt kapital genom utsläppande av nya aktier. Vida vanligare torde det emellertid vara, att utvidg-

ningen av ett företag direkt beror av det genom krigstillståndet framkallade läget. I dylika fall innebära de nu gällande bestämmelserna en påtaglig ojämnhet i beskattningsavseende. Under det att ett nybildat bolag enligt praxis torde få erlägga krigskonjunkturskatt för den del av inkomsten, som överstiger vanlig ränta å kapitalet, så undgås en dylik beskattning, därest penningar i form av nyteckning placeras i ett äldre bolag, vilket vid taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1913 och 1914 visat en hög inkomstprocent. Någon anledning varför ett äldre bolag skulle i nu förevarande avseende vara gynnsammare ställt än ett nybildat bolag förefinnes enligt min uppfattning icke. Föreligger en krigskonjunkturvinst bör den beskattas i såväl det ena som det andra fallet.

Anmärkas bör dessutom, att gällande bestämmelse i sin tillämpning innebär följande oegentlighet. Uppgår inkomstprocenten icke fullt till samma procent som medeltalet för de två jämförelseåren, blir bolaget helt skattefritt. Överstiger den däremot endast med en obetydlighet samma medeltal, kan bolaget riskera att få erlägga krigskonjunkturskatt för hela inkomsten. Ett bolag med ett kapital av 100,000 kronor, hade t. ex. för åren 1912 och 1913 en inkomst av 10,000 kronor. Inkomstprocenten var sålunda 10. Kapitalet ökas till 150,000 kronor. Enligt gällande bestämmelser kan bolaget icke ifrågakomma till krigskonjunkturskatt, om icke dess taxerade inkomst överstiger 15,000 kronor. Då utföres emellertid hela skillnaden mellan 10,000 kronor och den taxerade inkomsten såsom matematisk merinkomst. Uppgår däremot den taxerade inkomsten till jämnt 15,000 kronor kan krigskonjunkturskatt icke alls förekomma.

Genom den föreslagna författningsändringen har avsetts att bereda krigskonjunkturskattenämnderna möjlighet att efter de i varje särskilt fall föreliggande omständigheterna pröva, huruvida en krigskonjunkturvinst skall anses föreligga. Att för denna prövning uppställa detaljerade regler, vilkas tillämpning utan hänsyn till de särskilda förhållandena i varje fall måste medföra ojämnhet bolagen emellan och innehålla ostridig möjlighet för bolagen att undandraga sig eljest skälig krigskonjunkturskatt, torde lika litet i detta hänseende böra ifrågakomma som då fråga är om nybildade bolag eller enskilda skattskyldiga.»

Till vad som sålunda av mig anfördes till statsrådsprotokollet vid avlåtandet av fjolårets proposition i detta ämne vill jag nu ytterligare lägga följande. Den nu gällande bestämmelsen förskjuter skattebördan

på ett enligt min mening obilligt sätt från sådana bolag, som haft tillfälle att av krigstidens vinster verkställa stora fonderingar, till sådana, som av en eller annan anledning icke i samma utsträckning avsatt medel till reservfond. Ett exempel torde bäst klargöra vad jag åsyftar.

Antag, att bolagen A och B före kriget vartdera hade ett aktiekapital av 2,000,000 kronor och att inkomstprocenten 1913—1914 för dem bägge utgjort 20 procent. Bolaget A har till följd av stora krigsvinster kunnat öka aktiekapital och reservfond därhän, att bolaget vid taxering under löpande år redovisar ett kapital av tillhopa 4,000,000 kronor. Bolaget har en taxerad inkomst av 799,900 kronor, vilket innebär en inkomstprocent av 19.999 procent. Detta bolag, som har en matematisk merinkomst om 399,900 kronor, erlägger ingen krigskonjunkturskatt alls. Bolaget B åter, som endast ökat sitt kapital till 3,000,000 kronor och redovisar en vinst av 600,100 kronor blir däremot skattskyldigt, enär inkomstprocenten nu blir 20.003 procent. Det upptages med en matematisk merinkomst av 200,100 kronor. Erhåller det avdrag med t. ex 8 procent å kapitalökningen eller med 80,000 kronor skulle det bli beskattat för 120,100 kronor och få erlägga i skatt 21,321:50. Det må emellertid ifrågasättas, huruvida det innebär skälig avvägning av skattebördan, att bolaget A däremot blir helt befriat från utgörande av skatt.

Äro fonderingarna åter lika stora, kan tydligen på en högst obetydlig tillfällig skillnad i inkomstprocent komma att grundas en högst avsevärd skillnad i beskattningshänseende. Hava båda bolagen ökat sitt kapital till 4,000,000 kronor och bolaget A redovisar 799,900 kronor i taxerad inkomst, medan bolaget B taxeras för 800,100 kronor, kommer ojämnheten att bli synnerligen påfallande. Bolaget A undgår, med en inkomstprocent av 19.999 procent, helt och hållet beskattning. Bolaget B åter, vars inkomstprocent blir 20.002 procent, upptages som skattskyldigt med en matematisk merinkomst av 400,100 kronor. Efter avdrag med 8 procent å nytillkommet kapital skulle det få erlägga en skatt av 52,030 kronor.

En bestämmelse, som verkar därhän, att företag, vilka haft särskilt stora vinster under krigstiden, beredas möjlighet att utnyttja dessa vinster för att helt befria sig från krigskonjunkturskatt, synes mig icke böra få kvarstå oförändrad. Det torde ock beaktas, hurusom bestämmelsen särskilt gynnar företag, vilka redan före kristiden hade ovanligt höga vinster och för vilka det därför är relativt lätt att nedbringa inkomstprocenten under medelnivån 1913—1914. Även ur denna synpunkt är en ändring i antydd riktning ett steg i riktning mot en rättvisare fördelning bolagen emellan av skattebördan.

Penningvärdets förändring.

Till spörsmålet om den utgångspunkt, som skall väljas för beräkning av den matematiska merinkomsten, höra jämväl yrkandena på en sådan höjning av inkomstens medelnivå 1913—1914, att densamma skall kunna betraktas som ett likvärdigt led i jämförelsen med det löpande årets inkomst. Det kräves härutinnan, att hänsyn skall tagas

till förändringarna i penningvärdet. För min del finner jag oöverkomliga svårigheter resa sig i vägen för genomförandet av den principen, att vid den matematiska merinkomstens bestämmande inkomsterna skola först reduceras till ett gemensamt penningvärde, vilken princip för övrigt i så fall måste utsträckas till att jämväl omfatta skattebeloppets fastställande. Det må erinras, att skatten erlägges cirka två år efter inkomstens förvärvande och sålunda kan komma att erläggas i ett helt annat penningvärde än det vid tiden för inkomstens förvärvande förefintliga. Skulle full rättvisa de skattskyldiga emellan skipas med hänsyn till förändringar i realinkomst torde man för övrigt få genomföra en individuell prövning av de olika fallen. Jag betraktar det för min del som uteslutet att för det återstående taxeringsåret söka genomföra en principiellt så genomgripande omläggning som den här ifrågasatta. Det enda, som man torde kunna våga sig på i denna riktning, vore att jämka medelinkomsten uppåt med ett visst procenttal. Denna tankegång har i förslaget utformats så, att föreskrift givits därom, att som beskattningsbar merinkomst icke får upptagas högre belopp än den matematiska merinkomsten, minskad med 20 procent av inkomstens medeltal 1913—1914. Härmed skulle fullständigt undanröjas det i praxis hittills förekommande förhållandet, att hela den matematiska merinkomsten skattlägges. Den minskning av skatteintäkten, som skulle vid föreslagets genomförande uppkomma, blir givetvis högst betydande. Jag kan därför icke förorda att i större utsträckning än nu ifrågasatts taga hänsyn till penningvärdets förändring.

I fråga om skattskyldiga, vilka allenast under ettdera av åren 1913—1914 varit taxerade till inkomst- och förmögenhetsskatt, har enahanda grundsats blivit genomförd, ehuru nu det ena årets inkomst får träda i stället för merinkomsten.

Annorlunda ställer sig saken däremot beträffande nya skattskyldiga. Att just i fråga om sådana nytillkomna, enskilda eller företag, förelegat verkliga olägenheter med nuvarande praxis lärer icke kunna bestridas.

Angående den praxis, som i regeringsrätten och kammarrättten utbildat sig i hithörande skattemål, ävensom beträffande behandlingen av kapitalökning i företag, har jag inhämtat följande:

Angående taxering av nybildade aktiebolag. Vid taxering till krigskonjunkturskatt av aktiebolag, som bildats under år 1914 eller senare, och för vilket således författningsenligt bolagets hela inkomst bort upptagas såsom matematisk merinkomst, har kammarrätten enligt praxis vid beräkningen av den beskattningsbara merinkomsten från bolagets

inkomst frånräknat ett belopp av 6 procent av bolagets kapital. Regeringsrätten har i något enstaka fall använt samma princip (se till exempel besvär av aktiebolaget Förenade Svenska tändsticksfabriker rörande dess taxering år 1915, utslag den 30 augusti år 1918).

Naturligtvis användes detta beräkningssätt allenast i sådana fall, då utredningen icke hänvisar till någon annan beräkningsgrund, som kan anses mera rättvis. Då till exempel en näringsidkare under år 1914 eller därefter ombildat sitt företag till aktiebolag, har enligt praxis vid bolagets taxering till krigskonjunkturskatt medeltalet av företagets åren 1913 och 1914 taxerade inkomst ansetts såsom normalinkomst för bolaget. (Regeringsrättens årsbok 1918 referat 11 angående taxering år 1915.)

Angående taxering av aktiebolag, vilkas kapital ökats under år 1914 eller därefter. Endast ett fåtal sådana mål hava behandlats vid ovannämnda domstolar, och det är på denna grund knappast möjligt att angiva någon av praxis tillämpad regel för uppskattning av normalinkomsten i sådana fall.

Regeringsrätten har i ett fall (besvär av aktiebolaget Sveriges privata centralbank angående taxering år 1915; utslag den 13 juni 1918), då bolagets år 1913 åtnjutna inkomst av rörelsen motsvarade 7.584 procent av bolagets kapital samma år, samt kapitalet sedermera ökats, ansett en del av bolagets inkomst år 1914, som motsvarade 7.584 procent å det ökade kapitalet, ej hava tillförts bolaget på grund av krigsläget.

Kammarrätten har genom utslag den 18 dceember 1918 på besvär av Holmens bruks- och fabriksaktiebolag angående taxering år 1916 från den av krigskonjunkturskattenämnden beräknade beskattningsbara merinkomsten frånräknat bland annat ett belopp, motsvarande 6½ procent av skillnaden mellan bolagets kapital vid 1915 års början och medeltalet av bolagets kapital vid början av år 1912 och 1913. — I sammanhang härmed kan omnämnas ett fall (kammarrättens utslag den 9 augusti 1918 angående aktiebolaget Svenska Kullagerfabrikens i Göteborg taxering år 1917, då ökningen av bolagets kapital ägt rum redan under år 1913 och kammarrätten i anledning därav antagit, att skillnaden mellan bolagets åren 1914 och 1917 till inkomstskatt taxerade inkomsten motsvarade den beskattninsbara merinkomsten (2 röster mot 1).

Angående taxering av annan rörelseidkare än aktiebolag för inkomst av rörelse, som under år 1914 eller senare tagit sin början. Åtskilliga sådana fall hava förekommit i kammarrätten, men klagandena torde i allmänhet ej hava vunnit nedsättning i taxeringen. I något enstaka

fall har klagandens inkomst av rörelse jämförts med medeltalet av hans under åren 1918 och 1914 taxerade inkomst av tjänst i liknande företag (se till exempel kammarrättens utslag den 4 september 1918 på besvär av A. Johnsson angående taxering år 1916: 2 röster mot 1).

Angående taxering av annan rörelseidkare än aktiebolag för inkomst av rörelse, som under år 1914 eller senare utvidgats genom tillskott av nytt kapital. Uppgift om något sådant mål har ej kunnat erhållas.

På det område nu lämnade uppgifter beröra finner jag förändringar vara starkt motiverade. De ha av mig utformats i anslutning till den lättnad skattskyldiga, vilka taxerats redan före kriget, på sätt jag nyss nämnt, skulle få och givits det innehåll, att, där det konstaterats att viss mängd kapital nedlagts i ett företag, ett visst procenttal av det nedlagda kapitalet bör få avdragas vid den beskattningsbara merinkomstens fastställande. Med beaktande av den praxis i fråga om kapitalökning i äldre företag, som under det sistförflutna året utvecklats, har jag trott mig, under hänsynstagande jämväl till den nedsättning med 20 procent av inkomstens medeltal, som här ovan förordats i fråga om äldre företag, finna en lämplig lösning i ett stadgande, att som krigsvinst för nya företag blott får beskattas vad som överstiger 10 procent å investerat kapital. Kan icke denna regel tillämpas, lärer väl icke kunna ifrågakomma annat stadgande än att en viss till beloppet fixerad inkomst förklaras icke falla under krigskonjunkturskatt. Detta belopp har jag föreslagit till 5,000 kronor. Givetvis kan icke införandet av bestämmelse härom förhindra skattenämnden att efter eget bedömande fastställa större belopp såsom normalinkomst. Skattedelegationens farhågor, att en misstolkning härutinnan skulle kunna uppstå, kan jag icke dela. Jag föreslår alltså ingen förändring av författningsförslaget i förevarande hänseende.

Avdrag för krigskonjunkturskatt.

Av statsfinansiella skäl är det vidare efter min mening uteslutet att tillmötesgå framställda yrkanden, att krigskonjunkturskattens belopp skulle få avdragas vid bestämmande av beskastningsbar merinkomst. Som bekant medger nuvarande skatteförordningen icke något avdrag för kronoutskylder. Ett avsteg från denna princip bör icke ske utan att man sorgfälligt övervägt konsekvenserna. Därest man i princip ville övergå till att medge avdrag för kronoutskylder, komme detta att få en synnerligen stor inverkan på de till statsverket inflytande skattebeloppen. Jag erinrar därom, att ordinarie och extra inkomstskatt, tilläggsskatt och krigskonjunkturskatt för år 1918 uppgå till över 560 miljoner kronor. Med detta väldiga belopp skulle både den krigskon-

junkturbeskattade och den inkomstbeskattade inkomstsumman komma att nedgå. Det bör vidare märkas, att beträffande år 1920, som nu närmast är i fråga, skulle avdraget vid krigskonjunkturbeskattningen komma att ske från en inkomstsumma, vilken med all sannolikhet betydligt understiger det inkomstbelopp, å vilket utgår krigskonjunkturskatt, såväl för år 1918 som för innevarande år. Tänker man sig, att krigskonjunkturskatten skulle — liksom kommunalutskylderna — få avdragas från inkomsten under det år skatten erlägges, komme 1918 års krigskonjunkturskatt, erlagd å inkomster under år 1917, men uppburen under år 1919 att få gå i avdrag från inkomsterna under sistnämnda år, vilka taxeras år 1920. Från den till krigskonjunkturskatt taxerade inkomstsumman 1920 finge alltså avdragas de cirka 300 miljoner, som innevarande år äro förfallna till betalning. Efter en genomsnittlig skatteprocent av 28 procent innebure detta en skatteförlust av ej mindre än 84 miljoner kronor. Klart är, att statsverket då måste beredas kompensation härför å annat håll, antingen genom höjning av krigskonjunkturskattens tariff eller genom uttagande av motsvarande belopp å den allmänna inkomstbeskattningen. Intetdera alternativet synes mig innebära en acceptabel utväg. Till sist får jag också framhålla, hurusom de skäl, som må kunna anföras till stöd för antydd avdragsrätt vid en vanlig inkomstbeskattning, icke kunna utan vidare tillerkännas giltighet i fråga om en sådan särbeskattning som krigskonjunkturskatten, vilken icke har den totala behållna inkomsten till sitt objekt utan vissa inkomstdelar, som anses böra på grund av sin natur att vara krigsvinster bära en alldeles särskild skatt.

Krigskonjunkturbeskattningens avveckling.

Till en kategori för sig höra vidare de problem, som direkt anknyta sig till krigskonjunkturbeskattningens avveckling. Skatteformens objekt är ju viss av krigstillståndet mer eller mindre direkt framkallad inkomstökning. Med den formulering själva huvudstadgandet erhållit bör det visserligen vara klart, att till krigsvinst ej bör räknas sådan inkomstökning, vilken uppkommit av efter krigstillståndets upphörande inträffade nya förhållanden. Det har emellertid synts mig vara angeläget att på detta område bestämda i lagstiftningen nedlagda föreskrifter givas, så att i görligaste mån tvekan undanröjes om var gränsen skall dragas mellan krigsvinst och annan inkomstökning. I det syftet har jag ansett riktigt att generellt avskära från skatteplikt efter ingången av detta år uppkomna helt nya inkomster. Detta har utformats sålunda, att skattskyldig, vilken ej under kristiden haft beskattningsbar krigsvinst och först under innevarande år erhåller en formellt taxeringsbar mer-

inkomst blir helt fritagen. Enahanda föreskrift bör då givas i fråga om inkomst av nyanläggningar ävensom beträffande den ytterligare inkomstökning, som må hava uppstått under detta år utöver den högsta inkomst, skattskyldig haft under något år av krigstiden.

Till avvecklingsfrågan hör jämväl spörsmålet om hur förfaras skall med sådana skattskyldiga, vilkas bokföringsår är så lagt, att inkomst erhållen under 1919 kommer till taxering först under år 1921. För sådana fall anvisar gällande förordning den utväg, att särskilda föreskrifter skola av Konungen utfärdas. Härtill behöver för det närvarande icke tagas ställning. Jag vill emellertid framhålla, att det torde böra tagas under övervägande, huruvida för det ringa fåtal skattskyldiga, som här komma i fråga, skall bibehållas även under år 1921 hela den stora apparaten av skattenämnder. Det synes vara att eftersträva att vid denna särskilda taxering kunna så vitt möjligt förenkla och förbilliga taxeringsförfarandet.

Till sist har jag att beröra frågor, som angå krigskonjunkturskattetariffen. Särskilt är härvid av intresse det framställda yrkandet, att hänsyn skall tagas till inkomstens relativa storlek, närmast då i förhållande till förefintligt kapital. Då det under fjolåret befanns vara av statsfinansiella skäl erforderligt att skärpa tariffen, fann jag mig böra så anordna denna skärpning, att den skulle starkast ha drabbat skattskyldiga med hög inkomstprocent. Då det nu gäller att påbörja krigskonjunkturskattens avskrivning, har det synts lämpligt att genomföra en tariffsänkning på i genomsnitt 20 procent. För enskilda skattskyldiga och med dem jämställda har föreskrivits en proportionell minskning med 20 procent. Men i avseende å aktiebolag har jag, i överensstämmelse med den uppfattning jag tidigare gett uttryck åt, funnit det vara riktigast att låta skattelättnaden komma företrädesvis de minst vinstgivande bolagen till godo. Till den ändan anser jag mig böra föreslå, att skatten minskas med ett procenttal, som sättes mycket lågt i fråga om de mest givande företagen, men sedan växer i mån som inkomstprocenten sjunker. *Skattetariffen.*

För att giva en föreställning om hur den av mig förordade bestämmelsen skulle verka vill jag här återgiva en tablå över den minskning i skatt, som skulle vid olika inkomstprocent erhållas enligt mitt förslag:

Krigskonjunkturskattens nedsättning för bolag.

Bolagets inkomst-procent	Nedsättning av skattebeloppet med	Bolagets inkomst-procent	Nedsättning av skattebeloppet med
100	—	40	10.0
90	1.0	35	11.5
80	2.0	30	13.0
70	3.0	25	15.5
60	4.0	20	18.0
50	7.0	15	20.5
45	8.5	10	23.0
		5	25.5

Det är ju tydligt, att en så avsevärd nedsättning av tariffsatserna samtidigt med att de beskattningsbara merinkomsterna beskäras genom bestämmelse om ett avdrag med minst 20 procent av medelinkomsten 1913—1914, respektive med 10 procent av kapitalet kommer att verka en mycket betydande minskning av krigskonjurskatteintäkten. Ytterligare nedgår den ock genom övriga ändringar, såsom t. ex. stadgandet om höjd skattegräns.

Till frågan om skatteintäkten skall jag återkomma i annat sammanhang. Jag nämner här allenast, att då statsverket icke kan undvara det belopp, som motsvarar sänkningen i fråga, förutsätter jag att beloppet överflyttas på den allmänna inkomstskatten.

Ikraftträdande.

De nya bestämmelserna äro avsedda att träda i kraft den 1 januari 1920, dock med det undantaget, att den till åstadkommande av större jämnhet i skattebördan syftande ändringen i 3 § och den därav föranledda i 16 § bör vinna tillämpning redan å taxeringen innevarande år. Att i vidare mån låta ändringarna få inverka på årets krigskonjunkturskatt förbjuder sig enligt min mening bestämt av statsfinansiella skäl. Förutnämnda skattedelegation, som kraftigt framhållit angelägenheten av att låta lindringarna träda i kraft omedelbart, har hänvisat statsverket att lita till »andra rationella skatteformer». Det synes mig uteslutet att nu ifrågasätta skattebeloppets uttagande på annan väg än genom direkt inkomstbeskattnning. För min del finner jag icke tillrådligt att för det löpande året uttaga någon ny tilläggsskatt till den ordinarie och extra inkomstskatten.

Med anledning av vad kammarrätten anfört rörande 6 och 11 §§ får jag framhålla, att jag icke finner den fiskaliska betydelsen av bestämmelser i av kammarrätten antydd riktning vara sådan, att en omredigering synes erforderlig.

Övriga i det slutliga författningsförslaget vidtagna jämkningar torde icke erfordra något mitt särskilda yttrande.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ett inom finansdepartementet upprättat förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt, hemställde departementschefen att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen antaga nämnda förslag.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle till riksdagen i ämnet avlåtas proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Grip.

BILAGOR

Bilaga 1.

P. M.

angående viss bearbetning av 1918 års krigskonjunkturskattelängder.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet.

Sedan undertecknad erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa viss bearbetning av 1918 års krigskonjunkturskattelängder, får jag härmed vördsamt överlämna de preliminära resultaten i fråga om vissa delar av utredningen.

Vid bearbetningen av de vid 1918 års taxering upprättade krigskonjunkturskattelängderna, vilka i avskrift ställts till förfogande, hava i stort sett följts samma principer som tillämpades vid en liknande bearbetning av motsvarande längder för år 1917. Resultaten av sistnämnda utredning hava publicerats såsom bilaga 1 till Kungl. Maj:ts proposition nr 448 till 1918 års riksdag.

Avsikten med utredningen har sålunda i år liksom föregående år varit att utröna,

1) huru de till krigskonjunkturskatt taxerade merinkomsterna fördelade sig på storleksgrupper,

2) huru aktiebolagen och de solidariska bankbolagen fördelade sig med hänsyn till vinstens storlek i förhållande till kapitalet, samt

3) huru aktiebolagen och de solidariska bankbolagen fördelade sig på olika närings- och verksamhetsgrenar.

För de under 1) och 2) här ovan angivna avdelningarna av utredningen kunna nu preliminära resultat meddelas.

De uppgifter ur krigskonjunkturskattelängderna, som blivit föremål för bearbetning, äro för samtliga taxerade: medelinkomsten åren 1913—1914, varmed avses medeltalet av sådan nämnda år till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerad inkomst, som avses i 2 § och 5 § andra stycket i förordningen om krigskonjunkturskatt, det enligt krigskonjunkturskattenämndens beslut taxerade beloppet av beskattningsbar merinkomst samt den av nämnden uträknade krigskonjunkturskatten. För de inländska aktiebolagen och solidariska bankbolagen hava dessutom bearbetats kapitalet, varmed avses aktiekapitalet jämte reservfonden, inkomstprocenten år 1918, varmed menas den procent, som det till inkomst- och förmögenhetsskatt år 1908 taxerade beloppet utgör av kapitalet, samt den matematiska merinkomsten år 1918.

Den preliminära sammanfattningen av utredningsresultaten beträffande fördelningen av de taxerade efter de till krigskonjunkturskatt taxerade merinkomsternas storlek meddelas i närslutna tabeller A—C. En mera ingående behandling av mate-

rialet eller en diskussion av utredningsresultaten har tiden icke medgivit. Därtill torde jag få tillfälle att återkomma i den utförligare redogörelse, som jag senare skall avlämna.

I bilagda tabeller D—G sammanfattas resultaten av bearbetningen beträffande aktiebolagen och de solidariska bankbolagen med hänsyn till den till inkomst- och förmögenhetsskatt år 1918 taxerade inkomstens storlek i förhållande till kapitalet. En närmare behandling av siffrorna i denna tabell, torde likaledes få anstå, till dess utredningen i dess helhet föreligger färdig.

Stockholm den 11 mars 1919.

Sam Larsson.

Tab. A. Sammandrag i fråga om 1918 års taxering till krigskonjunkturskatt för en-

	Till krigskonjunkturskatt taxerade belopp om:	Enskilda			
		på landsbygden			
		Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor
1	2,000— 9,900 kronor	7,674	20,565,800	43,007,300	4,515,954
2	10,000— 19,900 »	2,368	8,490,000	31,149,000	3,992,156
3	20,000— 39,900 »	879	6,033,100	24,177,400	3,273,537
4	40,000— 59,900 »	266	3,322,000	12,847,700	1,865,256
5	60,000— 79,900 »	120	1,636,000	8,287,900	1,283,982
6	80,000— 99,900 »	49	626,400	4,347,100	717,251
7	100,000— 149,900 »	63	1,760,500	7,472,300	1,324,130
8	150,000— 199,900 »	32	1,062,900	5,632,300	1,091,737
9	200,000— 249,900 »	22	707,000	4,869,100	1,020,730
10	250,000— 299,900 »	11	534,000	3,038,100	702,954
11	300,000— 349,900 »	11	500,200	3,715,100	951,610
12	350,000— 399,900 »	2	340,200	743,800	200,396
13	400,000— 499,900 »	7	1,412,500	3,204,400	937,784
14	500,000— 599,900 »	1	22,400	596,400	190,488
15	600,000— 699,900 »	3	315,300	1,921,100	631,706
16	700,000— 999,900 »	4	376,000	3,149,300	1,123,498
17	1,000,000—1,999,900 »	2	400,900	2,126,700	813,214
18	2,000,000—2,999,900 »	—	—	—	—
	Summa	11,514	48,105,200	160,285,000	24,636,383

skilda skattskyldiga, med fördelning efter de taxerade merinkomsternas storlek.

skattskyldiga								
i städerna				på landsbygden och i städerna				
Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor	Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor	
7,433	29,724,700	41,312,500	4,289,496	15,107	50,290,500	84,319,800	8,805,450	1
3,181	15,585,200	44,164,000	5,562,832	5,549	24,075,200	75,313,000	9,554,988	2
1,882	13,805,300	52,141,600	7,068,758	2,761	19,838,400	76,319,000	10,342,295	3
641	6,631,400	30,774,500	4,477,051	907	9,953,400	43,622,200	6,342,307	4
324	4,450,500	22,519,700	3,481,695	444	6,086,500	30,807,600	4,765,677	5
207	3,588,300	18,513,900	3,057,786	256	4,214,700	22,861,000	3,775,037	6
268	5,429,400	32,578,900	5,798,906	331	7,189,900	40,051,200	7,123,036	7
110	2,958,100	18,702,500	3,609,915	142	4,021,000	24,334,800	4,701,652	8
83	2,209,000	18,240,500	3,794,216	105	2,916,000	23,109,600	4,814,946	9
31	1,063,800	8,304,900	1,923,666	42	1,597,800	11,343,000	2,626,620	10
28	1,211,600	9,166,600	2,307,304	39	1,711,800	12,881,700	3,258,914	11
17	569,500	6,558,400	1,804,416	19	909,700	7,302,200	2,004,812	12
19	670,000	8,582,800	2,501,464	26	2,082,500	11,787,200	3,439,248	13
9	722,700	4,852,900	1,498,221	10	745,100	5,449,300	1,688,709	14
10	513,700	6,215,400	2,031,532	13	829,000	8,136,500	2,663,238	15
11	928,200	8,700,600	3,103,532	15	1,304,200	11,849,900	4,227,030	16
6	809,500	6,883,600	2,650,272	8	1,210,400	9,010,300	3,463,486	17
3	296,200	6,720,600	2,688 240	3	296,200	6,720,600	2,688,240	18
14,263	91,167,100	944,933,900	61,649,302	25,777	139,272,300	505,218,900	86,285,685	

Tab. B. Sammandrag i fråga om 1918 års taxering till krigskonjunkturskatt för merinkomster-

	Till krigskonjunkturskatt taxerade belopp om:	Inländska			
		på landsbygden			
		Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor
1	2,000— 9,900 kronor	178	972,300	1,198,600	132,204
2	10,000— 19,900 »	163	1,114,200	2,259,300	284,302
3	20,000— 39,900 »	131	1,102,900	3,823,100	521,065
4	40,000— 59,900 »	66	1,295,100	3,158,600	457,762
5	60,000— 79,900 »	39	632,400	2,679,000	415,410
6	80,000— 99,900 »	19	499,600	1,713,900	283,919
7	100,000— 149,900 »	46	1,529,200	5,452,300	967,403
8	150,000— 199,900 »	26	2,362,800	4,640,700	893,972
9	200,000— 249,900 »	29	1,846,700	6,564,300	1,390,390
10	250,000— 299,900 »	16	1,015,300	4,361,400	1,002,867
11	300,000— 349,900 »	14	3,955,500	4,420,800	1,091,904
12	350,000— 399,900 »	10	665,000	3,742,200	1,011,724
13	400,000— 499,900 »	20	2,066,200	8,792,200	2,525,833
14	500,000— 599,900 »	7	2,721,700	3,720,800	1,142,736
15	600,000— 699,900 »	3	103,800	2,035,000	684,100
16	700,000— 999,900 »	15	3,657,200	11,940,900	4,274,342
17	1,000,000—1,999,900 »	21	9,639,200	30,956,000	12,161,520
18	2,000,000—2,999,900 »	13	7,153,500	30,209,800	12,034,200
19	3,000,000—3,999,900 »	—	—	—	—
20	4,000,000—4,999,900 »	2	1,162,700	9,795,300	3,918,120
21	5,000,000— kronor och däröver	4	5,181,200	28,339,100	11,335,640
22	Summa	822	48,676,500	169,803,300	56,529,413

inländska aktiebolag och solidariska bankbolag, med fördelning efter de taxerade nas storlek.

aktiebolag och solidariska bankbolag								
I städerna				På landsbygden och i städerna				
Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor	Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor	
458	2,716,200	3,139,200	356,392	636	3,688,500	4,337,800	488,596	1
542	2,733,600	7,719,400	973,456	705	3,847,800	9,978,700	1,257,758	2
527	4,980,000	15,126,100	2,058,370	658	6,082,900	18,949,200	2,579,435	3
290	4,893,000	14,269,300	2,077,783	356	6,188,100	17,427,900	2,535,545	4
190	4,174,700	13,125,500	2,037,846	229	4,807,100	15,804,500	2,453,256	5
144	3,100,500	12,661,100	2,145,831	163	3,600,100	14,675,000	2,429,750	6
204	5,703,400	24,622,500	4,375,553	250	7,232,600	30,074,800	5,342,956	7
113	6,987,100	19,646,800	3,797,482	139	9,349,900	24,287,500	4,191,454	8
90	5,169,700	20,036,800	4,211,574	119	7,016,400	26,601,100	5,601,964	9
65	3,084,200	18,005,100	4,069,734	81	4,099,500	22,366,500	5,072,601	10
40	6,223,000	12,947,600	3,240,088	54	10,178,500	17,368,400	4,331,992	11
46	6,259,500	16,828,600	4,498,736	56	6,924,500	20,570,800	5,510,460	12
43	3,372,600	18,940,400	5,477,352	63	5,438,800	27,732,600	8,003,185	13
27	3,596,800	14,706,600	4,556,766	34	6,318,500	18,427,400	5,699,502	14
27	1,904,300	17,380,200	5,726,892	30	2,008,100	19,415,200	6,410,992	15
44	7,501,300	38,589,200	14,028,608	59	11,158,500	50,530,100	18,302,950	16
44	12,167,400	60,343,100	23,542,002	65	21,806,600	91,299,100	35,703,522	17
15	8,868,900	38,649,700	15,459,880	28	16,022,400	68,859,500	27,494,080	18
9	6,737,000	30,865,700	12,346,280	9	6,737,000	30,865,700	12,346,280	19
7	4,829,500	32,071,900	12,828,760	9	5,992,200	41,867,200	16,746,880	20
10	27,601,200	83,262,200	33,304,880	14	32,782,400	111,601,300	44,640,520	21
2,935	132,603,900	513,237,000	161,114,265	3,757	181,280,400	683,040,300	217,643,678	22

Tab. C. Sammandrag i fråga om 1918 års taxering till krigskonjunkturskatt för

	Till krigskonjunkturskatt taxerade belopp om:	Enskilda skattskyldiga			
		På landsbygden			
		Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor
1	2,000— 9,900 kronor	7,852	21,538,100	44,205,900	4,648,158
2	10,000— 19,900 »	2,531	9,604,200	33,408,300	4,276,458
3	20,000— 39,900 »	1,010	7,136,000	28,000,500	3,794,602
4	40,000— 59,900 »	332	4,617,100	16,006,300	2,323,018
5	60,000— 79,900 »	159	2,268,400	10,966,900	1,699,392
6	80,000— 99,900 »	68	1,126,000	6,061,000	1,001,170
7	100,000— 149,900 »	109	3,289,700	12,924,600	2,291,533
8	150,000— 199,900 »	58	3,425,700	10,273,000	1,985,709
9	200,000— 249,900 »	51	2,553,700	11,433,400	2,411,120
10	250,000— 299,900 »	27	1,549,300	7,399,500	1,705,821
11	300,000— 349,900 »	25	4,455,700	8,135,900	2,043,514
12	350,000— 399,900 »	12	1,005,200	4,486,000	1,212,120
13	400,000— 499,900 »	27	3,478,700	11,996,600	3,463,617
14	500,000— 599,900 »	8	2,744,100	4,317,200	1,333,224
15	600,000— 699,900 »	6	419,100	3,956,100	1,315,806
16	700,000— 999,900 »	19	4,033,200	15,090,200	5,397,840
17	1,000,000—1,999,900 »	23	10,040,100	33,082,700	12,974,734
18	2,000,000—2,999,900 »	13	7,153,500	30,209,800	12,034,200
19	3,000,000—3,999,900 »	—	—	—	—
20	4,000,000—4,999,900 »	2	1,162,700	9,795,300	3,918,120
21	5,000,000 kronor och däröver	4	5,181,200	28,339,100	11,335,640
22	Summa	12,336	96,781,700	330,088,300	81,165,796

samtliga taxerade, med fördelning efter de taxerade merinkomsternas storlek.

samt inländska aktiebolag och solidariska bankbolag								
I städerna				På landsbygden och i städerna				
Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor	Antal taxerade	Medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Till krigskonjunkturskatt tax. belopp, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor	
7,891	32,440,900	44,451,700	4,645,888	15,743	53,979,000	88,657,600	9,294,046	1
3,723	18,318,800	51,883,400	6,536,288	6,254	27,923,000	85,291,700	10,812,746	2
2,409	18,785,300	67,267,700	9,127,128	3,419	25,921,300	95,268,200	12,921,730	3
931	11,524,400	45,043,800	6,554,834	1,263	16,141,500	61,050,100	8,877,852	4
514	8,625,200	35,645,200	5,519,541	673	10,893,600	46,612,100	7,218,933	5
351	6,688,800	31,475,000	5,203,617	419	7,814,800	37,536,000	6,204,787	6
472	11,132,800	57,201,400	10,174,459	581	14,422,500	70,126,000	12,465,992	7
223	9,945,200	38,349,300	7,407,397	281	13,370,900	48,622,300	9,393,106	8
173	7,378,700	38,277,300	8,005,790	224	9,932,400	49,710,700	10,416,910	9
96	4,148,000	26,310,000	5,993,400	123	5,697,300	33,709,500	7,699,221	10
68	7,434,600	22,114,200	5,547,392	93	11,890,300	30,250,100	7,590,906	11
63	6,829,000	23,387,000	6,303,152	75	7,834,200	27,873,000	7,515,272	12
62	4,042,600	27,523,200	7,978,816	89	7,521,300	39,519,800	11,442,433	13
36	4,319,500	19,559,500	6,054,987	44	7,063,600	23,876,700	7,388,211	14
37	2,418,000	23,595,600	7,758,424	43	2,837,100	27,551,700	9,074,230	15
55	8,429,500	47,289,800	17,132,140	74	12,462,700	62,380,000	22,529,980	16
50	12,976,900	67,226,700	26,192,274	73	23,017,000	100,309,400	39,167,008	17
18	9,165,100	45,370,300	18,148,120	31	16,318,600	75,580,100	30,182,320	18
9	6,737,000	30,865,700	12,346,280	9	6,737,000	30,865,700	12,346,280	19
7	4,829,500	32,071,900	12,828,760	9	5,992,200	41,867,200	16,746,880	20
10	27,601,200	83,262,200	33,304,880	14	32,782,400	111,601,300	44,640,520	21
17,198	123,771,000	858,170,900	222,763,567	29,534	320,552,700	1,188,259,200	303,929,363	22

Tab. D. Aktiebolag och solidariska bankbolag på landsbygden, fördelade efter den till inkomst- och förmögenhetsskatt år 1918 taxerade inkomstens storlek i förhållande till kapitalet. A. Absoluta tal.

Procentgrupper	Antal	Sammanlagt kapital, kronor	Sammanlagd medel-inkomst åren 1913—1914, kronor	Sammanlagd matem. mer-inkomst år 1918, kronor	Sammanlagd taxerad mer-inkomst år 1918, kronor	Sammanlagd uträknad krigskonjunk-turskatt år 1918, kronor
t. o. m. 5.0	3	1,318,300	63,300	1,042,100	987,700	315,202
5.1— 10.0	54	38,127,100	943,600	2,651,000	1,847,300	300,771
10.1— 15.0	79	90,986,900	3,412,100	8,102,100	5,373,700	1,239,617
15.1— 20.0	93	84,778,800	4,190,100	11,313,200	8,529,200	2,246,841
20.1— 25.0	79	83,726,100	8,546,000	13,802,100	11,258,600	3,593,397
25.1— 30.0	74	64,548,800	6,336,900	12,569,500	10,813,400	3,352,836
30.1— 35.0	64	45,298,100	3,808,000	12,361,700	9,545,900	2,781,991
35.1— 40.0	53	30,395,300	2,738,200	10,354,400	9,398,800	2,903,560
40.1— 45.0	44	26,221,100	1,840,800	9,870,100	5,986,600	1,667,783
45.1— 50.0	42	49,285,400	2,761,900	21,419,800	14,846,200	5,416,698
50.1— 60.0	69	24,826,900	2,092,600	12,421,800	10,958,500	3,237,136
60.1— 70.0	35	13,642,000	835,400	8,251,500	7,287,700	2,444,557
70.1— 80.0	32	12,964,900	1,208,200	8,745,000	7,758,200	2,661,301
80.1— 90.0	25	34,283,300	3,981,900	25,255,400	23,506,100	9,059,546
90.1—100.0	18	8,630,300	960,500	7,383,900	6,917,300	2,457,229
100.1—125.0	21	15,864,400	1,983,200	16,657,900	15,281,100	5,839,713
125.1—150.0	19	11,000,600	1,519,100	14,263,000	11,760,200	4,252,963
150.1—175.0	4	1,997,400	1,013,400	2,615,500	2,320,400	875,200
175.1—200.0	4	1,995,300	234,600	3,419,200	3,419,200	1,320,393
200.1—250.0	4	383,100	30,000	806,300	798,100	195,859
250.1—300.0	3	123,400	—	387,900	342,500	70,365
300.1—400.0	2	311,800	176,700	987,000	827,900	291,050
400.1—500.0	1	10,000	—	40,200	38,700	5,405
Summa	822	640,719,300	48,676,500	204,720,600	169,803,300	56,529,413

Tab. E. Aktiebolag och solidariska bankbolag i städerna, fördelade efter den till inkomst- och förmögenhetsskatt år 1918 taxerade inkomstens storlek i förhållande till kapitalet. A. Absoluta tal.

Procentgrupper	Antal	Sammanlagt kapital, kronor	Sammanlagd medel-inkomst åren 1913—1914, kronor	Sammanlagd matem. mer-inkomst år 1918, kronor	Sammanlagd taxerad mer-inkomst år 1918, kronor	Sammanlagd uträknad krigskon-junkturskatt år 1918, kronor
t. o. m. 5.0	1	6,000,000	—	300,700	236,700	51,010
5.1— 10.0	157	243,278,200	10,432,400	15,258,000	7,872,600	1,818,114
10.1— 15.0	255	683,711,200	30,163,500	63,928,000	35,069,600	11,720,218
15.1— 20.0	263	294,416,200	11,927,700	31,374,100	21,896,400	5,928,911
20.1— 25.0	263	142,144,200	9,216,400	23,706,500	17,637,900	4,081,674
25.1— 30.0	222	170,777,700	9,295,500	37,516,400	29,318,400	8,999,748
30.1— 35.0	202	158,727,900	10,356,000	44,831,300	32,052,200	10,186,675
35.1— 40.0	203	109,157,300	6,603,000	34,793,100	30,455,200	9,216,954
40.1— 45.0	164	108,346,500	7,314,000	38,464,600	34,684,000	11,126,940
45.1— 50.0	154	144,497,400	8,217,800	60,595,200	52,479,700	18,578,368
50.1— 60.0	253	136,424,500	9,896,700	63,651,500	55,566,700	18,049,459
60.1— 70.0	147	56,308,800	4,956,400	31,335,900	29,921,300	9,165,977
70.1— 80.0	122	46,906,800	3,057,200	32,320,800	29,651,800	9,052,675
80.1— 90.0	103	45,020,700	3,037,700	36,447,900	34,026,600	11,569,455
90.1—100.0	64	18,960,900	1,303,900	16,581,500	15,333,000	4,873,543
100.1—125.0	136	23,219,100	1,973,900	23,823,900	22,301,200	6,115,533
125.1—150.0	65	17,127,000	870,200	21,461,600	20,311,200	6,391,640
150.1—175.0	41	6,869,800	341,800	10,892,800	10,382,000	3,220,655
175.1—200.0	36	6,022,400	576,900	11,078,300	10,135,300	3,201,265
200.1—250.0	30	6,869,100	889,700	15,731,900	14,143,900	5,004,616
250.1—300.0	20	1,019,900	66,800	2,794,400	2,293,900	512,484
300.1—400.0	14	778,000	144,300	2,629,900	2,605,700	783,107
400.1—500.0	8	445,700	610,400	1,463,600	1,741,800	584,544
500.1 och däröver	12	513,300	1,351,700	3,088,100	3,119,900	880,600
Summa	2,935	2,427,542,600	132,603,900	624,070,000	513,237,000	161,114,265

Tab. F. Aktiebolag och solidariska bankbolag i städer och på landsbygd, fördelade efter den till inkomst- och förmögenhetsskatt år 1918 taxerade inkomstens storlek i förhållande till kapitalet. A. Absoluta tal.

Procentgrupper	Antal	Sammanlagt kapital, kronor	Sammanlagd medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Sammanlagd matem. merinkomst år 1918, kronor	Sammanlagd taxerad merinkomst år 1918, kronor	Sammanlagd uträknad krigskonjunkturskatt år 1918, kronor
T. o. m. 5	4	7,318,300	63,300	1,342,800	1,224,400	366,212
5.1— 10.0	211	281,405,300	11,376,000	17,909,000	9,719,900	2,118,885
10.1— 15.0	334	774,698,100	33,575,600	72,030,100	40,443,300	12,959,835
15.1— 20.0	356	379,195,000	16,147,800	42,687,300	30,425,600	8,175,752
20.1— 25.0	342	225,870,300	17,762,400	37,508,600	28,896,500	7,675,071
25.1— 30.0	296	235,326,500	15,632,400	50,085,900	40,131,800	12,352,584
30.1— 35.0	266	204,026,000	14,164,000	57,193,000	41,598,100	12,968,666
35.1— 40.0	256	139,552,600	9,341,200	45,147,500	39,854,000	12,120,514
40.1— 45.0	208	134,567,600	9,154,800	48,334,700	40,670,600	12,794,723
45.1— 50.0	196	193,782,800	10,979,700	82,015,000	67,325,900	23,995,066
50.1— 60.0	322	161,251,400	11,989,300	76,073,300	66,525,200	21,286,595
60.1— 70.0	182	69,950,800	5,791,800	39,587,400	37,209,000	11,610,534
70.1— 80.0	154	59,871,700	4,265,400	41,065,800	37,410,000	11,713,976
80.1— 90.0	128	79,304,000	7,019,600	61,703,300	57,532,700	20,629,001
90.1—100.0	82	27,591,200	2,264,400	23,965,400	22,250,300	7,330,872
100.1—125.0	157	39,083,500	3,957,100	40,481,800	37,582,300	11,955,246
125.1—150.0	84	28,127,600	2,389,300	35,724,600	32,071,400	10,644,603
150.1—175.0	45	8,867,200	1,355,200	13,508,300	12,702,400	4,095,855
175.1—200.0	40	8,017,700	811,500	14,497,500	13,554,500	4,521,658
200.1—250.0	34	7,252,200	919,700	16,538,200	14,942,000	5,200,475
250.1—300.0	23	1,143,300	66,800	3,182,300	2,636,400	582,849
300.1—400.0	16	1,089,800	321,000	3,616,900	3,433,600	1,074,157
400.1—500.0	9	455,700	610,400	1,503,800	1,780,500	589,949
500.1 och däröver	12	513,300	1,351,700	3,088,100	3,119,900	880,600
Summa	3,757	3,068,261,900	181,280,400	828,790,600	683,040,300	217,643,678

Tab. G. Aktiebolag och solidariska bankbolag på landsbygden, i städerna samt på
år 1918 taxerade inkomstens storlek i

	Procentgrupper	På landsbygden						I	
		Antal	Sammanlagt kapital, kronor	Sammanlagd medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Sammanlagd matematisk merinkomst år 1918, kronor	Sammanlagd taxerad merinkomst år 1918, kronor	Sammanlagd uträknad krigskonjunkturskatt år 1918, kronor	Antal	Sammanlagt kapital, kronor
1	T. o. m. 5.0	0.4	0.2	0.1	0.5	0.6	0.6	0.0	0.3
2	5.1— 10.0	6.5	6.0	2.0	1.3	1.1	0.6	5.4	10.0
3	10.1— 15.0	9.6	14.2	7.0	4.0	3.2	2.2	8.7	28.2
4	15.1— 20.0	11.6	13.2	8.6	5.5	4.8	4.0	9.0	12.1
5	20.1— 25.0	9.6	13.1	17.6	6.8	6.6	6.4	9.0	5.9
6	25.1— 30.0	9.0	10.1	13.0	6.1	6.4	5.9	7.6	7.0
7	30.1— 35.0	7.8	7.1	7.8	6.0	5.6	4.9	6.9	6.5
8	35.1— 40.0	6.4	4.7	5.6	5.0	5.5	5.1	6.9	4.5
9	40.1— 45.0	5.3	4.1	3.8	4.8	3.5	3.0	5.6	4.5
10	45.1— 50.0	5.1	7.7	5.7	10.5	8.8	9.6	5.2	5.9
11	50.1— 60.0	8.4	3.9	4.3	6.1	6.5	5.7	8.6	5.6
12	60.1— 70.0	4.2	2.1	1.7	4.0	4.3	4.3	5.0	2.3
13	70.1— 80.0	3.9	2.0	2.4	4.3	4.6	4.7	4.1	1.9
14	80.1— 90.0	3.0	5.4	8.2	12.3	13.9	16.0	3.5	1.9
15	90.1—100.0	2.2	1.3	2.0	3.6	4.1	4.4	2.2	0.8
16	100.1—125.0	2.5	2.5	4.1	8.1	9.0	10.3	4.6	1.0
17	125.1—150.0	2.3	1.7	3.1	7.0	6.9	7.5	2.2	0.7
18	150.1—175.0	0.5	0.3	2.1	1.3	1.4	1.5	1.4	0.3
19	175.1—200.0	0.5	0.3	0.4	1.7	2.0	2.3	1.2	0.3
20	200.1—250.0	0.5	0.1	0.1	0.4	0.5	0.4	1.0	0.3
21	250.1—300.0	0.4	0.0	—	0.2	0.2	0.1	0.7	0.0
22	300.1—400.0	0.2	0.0	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5	0.0
23	400.1—500.0	0.1	0.0	—	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0
24	500.1 och däröver	—	—	—	—	—	—	0.4	0.0
	Summa	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

landsbygden och i städerna, fördelade efter den till inkomst- och förmögenhetsskatt förhållande till kapitalet. B. Procenttal.

städerna				På landsbygden och i städerna						
Sammanlagd medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Sammanlagd matematisk merinkomst år 1918, kronor	Sammanlagd taxerad merinkomst år 1918, kronor	Sammanlagd uträknad krigskonjunkturskatt år 1918, kronor	Antal	Sammanlagt kapital, kronor	Sammanlagd medelinkomst åren 1913—1914, kronor	Sammanlagd matematisk merinkomst år 1918, kronor	Sammanlagd taxerad merinkomst år 1918, kronor	Sammanlagd uträknad krigskonjunkturskatt år 1918, kronor	
—	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	0.0	0.2	0.2	0.2	1
7.9	2.4	1.5	1.1	5.6	9.2	6.3	2.2	1.4	1.0	2
22.7	10.2	6.8	7.3	8.8	25.3	18.5	8.7	5.9	5.9	3
9.0	5.0	4.3	3.7	9.5	12.4	8.9	5.2	4.5	3.7	4
6.9	4.0	3.4	2.5	9.1	7.4	9.8	4.5	4.2	3.5	5
7.0	6.0	5.7	5.6	7.9	7.4	8.6	6.1	5.9	5.7	6
7.9	7.2	6.2	6.3	7.1	6.7	7.8	6.9	6.1	5.9	7
4.9	5.6	5.9	5.7	7.1	4.6	5.2	5.5	5.8	5.5	8
5.5	6.2	6.8	6.9	5.5	4.4	5.0	5.8	6.0	5.9	9
6.2	9.8	10.2	11.5	5.2	6.3	6.1	9.9	9.9	11.0	10
7.4	10.2	10.8	11.2	8.5	5.3	6.6	9.2	9.7	9.8	11
3.7	5.0	5.8	5.7	4.8	2.3	3.2	4.8	5.5	5.3	12
2.3	5.2	5.8	5.6	4.1	2.0	2.4	4.7	5.5	5.4	13
2.3	5.8	6.6	7.2	3.4	2.6	3.9	7.4	8.4	9.5	14
0.9	2.7	3.0	3.0	2.2	0.9	1.3	2.9	3.3	3.4	15
1.5	3.8	4.3	3.8	4.2	1.3	2.2	4.9	5.5	5.5	16
0.7	3.4	3.9	4.0	2.2	0.9	1.3	4.3	4.7	4.9	17
0.3	1.7	2.0	2.0	1.2	0.3	0.8	1.6	1.9	1.9	18
0.4	1.8	2.0	2.0	1.0	0.3	0.4	1.8	2.0	2.1	19
0.8	2.5	2.7	3.1	1.0	0.2	0.5	2.0	2.2	2.4	20
0.1	0.4	0.4	0.3	0.6	0.0	0.0	0.4	0.2	0.3	21
0.1	0.4	1.0	0.5	0.4	0.0	0.2	0.4	0.5	0.5	22
0.5	0.2	0.3	0.4	0.2	—	0.3	0.2	0.2	0.3	23
1.0	0.5	0.6	0.6	0.3	—	0.7	0.4	0.5	0.4	24
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Bilaga 2.

P. M.

angående bearbetning av krigskonjunkturskattelängderna för Motala, Göteborgs, Nora och Vivsta fögderier samt Örebro stad.

I de bearbetade krigskonjunkturskattelängderna äro sammanlagt redovisade 949 enskilda och med dem likställda samt 121 inländska aktiebolag och solidariska bankbolag. Av dessa voro respektive 815 och 113 taxerade för beskattningsbar merinkomst.

Ett summariskt sammandrag av krigskonjunkturskattelängdernas viktigaste data återfinnes i tab. A. Av tabellens siffror framgår efterföljande sammanställning.

	Till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst Absolut	Beskattad merinkomst I proc. av mat. merinkomst
	kronor	kronor	kronor	%
Enskilda	30,793,300	21,161,900	17,646,200	83.4
Aktiebolag	37,221,400	31,888,300	25,927,400	81.3
Tillsammans	68,014,700	53,050,200	43,573,600	82.1

I efterföljande tablå redovisas särskilt de fall, då den beskattade merinkomsten överstiger hela det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet.

	Antal	Till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp	Beskattad merinkomst
		kronor	kronor
Enskilda	27	522,500	618,000
Aktiebolag	11	1,715,200	2,044,700
Tillsammans	38	2,237,700	2,662,700

Vid 4 enskilda samt vid 3 aktiebolag var den beskattade merinkomsten upptagen till högre belopp än den matematiska merinkomsten.

I. *Enskilda.*

Närmare uppgifter angående de i krigskonjunkturskattelängderna upptagna enskildas fördelning på gamla och nya skattskyldiga samt med hänsyn till den

matematiska och den beskattade merinkomstens inbördes storlek återfinnas i tab. B.

Den procentuella fördelningen på gamla och nya skattskyldiga angives i nedanstående tablå.

	Antal	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst
	%	%	%
Gamla skattskyldiga	71.9	67.1	66.9
Nya »	28.1	32.9	33.1
Tillsammans	100.0	100.0	100.0

Den procentuella fördelningen av *gamla* skattskyldiga med hänsyn till den matematiska (m) och den beskattade (t) merinkomstens inbördes storlek angives i nedanstående tablå.

	Antal	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst
	%	%	%
m lika med (eller mindre än) t	56.2	51.5	62.0
m större än t	43.8	48.5	38.0
Tillsammans	100.0	100.0	100.0

Motsvarande uppgifter för *nya* skattskyldiga angivas i efterföljande sammanställning.

	Antal	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst
	%	%	%
m lika med (eller mindre än) t	47.2	50.9	60.7
m större än t	52.8	49.1	39.3
Tillsammans	100.0	100.0	100.0

En jämförelse av de båda tablåerna visar, att den beskattade merinkomsten sammanfaller med den matematiska merinkomsten i nästan lika stor utsträckning vid nya skattskyldiga som vid gamla skattskyldiga.

Skillnaden mellan den matematiska (m) och den beskattade (t) merinkomsten, uttryckt i procent av den matematiska merinkomsten, angives i nedanstående tablå.

	Skattskyldiga med m större än t	Samtliga skattskyldiga
	%	%
Gamla skattskyldiga	34.9	16.8
Nya »	32.9	16.2
Tillsammans	34.2	16.6

Även denna sammanställning ger vid handen, att vid fastställandet av den beskattningsbara merinkomsten ingen hänsyn tagits till den omständigheten, att ett företag är nystartat.

II. *Aktiebolag m. fl.*

Närmare uppgifter angående de i krigskonjunkturskattelängderna upptagna aktiebolagens m. fl. fördelning på gamla och nya skattskyldiga samt med hänsyn till den matematiska och den beskattade merinkomstens inbördes storlek återfinnas i tab. B.

Den procentuella fördelningen på gamla och nya skattskyldiga angives i nedanstående tablå.

	Antal	Kapital	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst
	%	%	%	%
Gamla skattskyldiga	71.1	87.7	84.4	84.4
Nya »	28.9	12.3	15.6	15.6
Tillsammans	100.0	100.0	100.0	100.0

Den procentuella fördelningen av *gamla* skattskyldiga med hänsyn till den matematiska (m) och den beskattade (t) merinkomstens inbördes storlek angives i nedanstående tablå.

	Antal	Kapital	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst
	%	%	%	%
m lika med (eller mindre än) t	55.8	36.9	26.6	33.8
m större än t	44.2	63.1	73.4	66.2
Tillsammans	100.0	100.0	100.0	100.0

Motsvarande uppgifter för *nya* skattskyldiga angivas i efterföljande sammanställning.

	Antal	Kapital	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst
	%	%	%	%
m lika med t	28.6	21.3	21.0	25.7
m större än t	71.4	78.7	79.0	74.3
Tillsammans	100.0	100.0	100.0	100.0

En jämförelse av de båda tablåerna visar, att vid taxeringen den beskattade merinkomsten fastställts till lägre belopp än den matematiska merinkomsten i större utsträckning vid nya skattskyldiga än vid gamla skattskyldiga.

Skillnaden mellan den matematiska (m) och den beskattade (t) merinkomsten, uttryckt i procent av den matematiska merinkomsten, angives i nedanstående tablå.

	Skattskyldiga med m större än t	Samtliga skattskyldiga
	%	%
Gamla skattskyldiga	26.8	18.8
Nya »	23.2	18.4
Tillsammans	26.2	18.7

Såsom av denna sammanställning framgår, har i genomsnitt nedsättningen av den matematiska merinkomsten vid fastställandet av den beskattningsbara merinkomsten ej varit större vid nya skattskyldiga än vid gamla.

Sättes den matematiska (m) och den beskattade (t) merinkomsten i relation till kapitalet, erhållas följande siffror till belysning av den matematiska och den beskattade merinkomstens samt skillnadens relativa storlek.

	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst	Skillnad
	i procent av kapitalet		
	%	%	%
Gamla skattskyldiga:			
m lika med (eller mindre än) t	22.3	23.1	— 0.8
m större än t	36.1	26.4	+ 9.7
Tillsammans	31.0	25.2	+ 5.8
Nya skattskyldiga:			
m lika med t	40.3	40.3	—
m större än t	40.9	31.4	+ 9.5
Tillsammans	40.8	33.3	+ 7.5

Skillnaden mellan matematisk merinkomst och beskattad merinkomst uppgår enligt tablån för gamla skattskyldiga till 5.8 procent och för nya skattskyldiga till 7.5 procent av kapitalet. Sistnämnda procenttal är endast obetydligt högre än motsvarande procenttal för gamla skattskyldiga. Härav följer, att vid taxering av nya skattskyldiga avdrag för vanlig kapitalränta å det i rörelsen insatta egna kapitalet ej ägt rum i någon större utsträckning. Tablåns detaljsiffror, liksom de absoluta talen i tab. B, giva tydligt vid handen, att taxeringen av nya skattskyldiga ägt rum utan vederbörliga hänsyn till en normal förräntning av det egna kapitalet.

Beträffande *gamla* skattskyldiga lämnas slutligen i tab. B en fördelning av de skattskyldiga med hänsyn till den större eller mindre variation i inkomstprocent åren 1913 och 1914, som skilda bolag uppvisat. I tabellen lämnas särskilda uppgifter för bolag, som under båda de nämnda åren varit inkomsttaxerade, och bolag, som endast ett av åren varit inkomsttaxerade. Sistnämnda grupp är givetvis ytterst heterogen, i det den omfattar utom äldre bolag, som ett av åren ej lämnat någon beskattningsbar vinst, även nystartade företag.

För båda dessa grupper tillsammantagna lämnas i nedanstående tablå närmare uppgifter angående den procentuella fördelningen av bolag, kapital, matematisk och beskattad merinkomst med hänsyn till inkomstprocentens variationer åren 1913—1914.

Skillnaden i inkomstprocent åren 1913 och 1914:	Antal	Kapital	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst
	%	%	%	%
Mindre än 2 procent	57.0	32.9	39.3	41.8
2—5 »	23.2	58.9	45.8	41.7
5 » och däröver	19.8	8.2	14.9	16.5
Tillsammans	100.0	100.0	100.0	100.0

Av tablån framgår, att variationen av inkomstprocenten åren 1913—1914 för flertalet bolag understiger 2 procent. Av det sammanlagda kapitalet faller emellertid huvudparten på bolag med en variation av inkomstprocenten mellan 2 och 5 procent.

Sättes den matematiska och den beskattade merinkomsten i relation till kapitalet, erhållas följande siffror till belysning av den matematiska och den beskattade merinkomstens samt skillnadens relativa storlek inom olika grupper.

Skillnaden i inkomstprocent åren 1913—1914:	Matematisk merinkomst	Beskattad merinkomst	Skillnad
	i procent av kapitalet		
	%	%	%
Mindre än 2 procent	37.0	32.0	+ 5.0
2—5 »	24.1	17.8	+ 6.3
5 » och däröver	56.5	50.9	+ 5.6
Tillsammans	31.0	25.2	+ 5.8

Anmärkningsvärt är, att de stora bolagen (d. v. s. bolag med stort eget kapital), tillhörande tablåns mellersta grupp, uppvisa den relativt minsta matematiska merinkomsten (men den största skillnaden mellan matematisk och beskattad merinkomst). Den fåtaliga bolagsgrupp, för vilken variationen i inkomstprocent åren 1913—1914 överstiger 5 procent, uppvisar däremot de ojämförligt största matematiska och beskattade merinkomsterna. Sistnämnda förhållande torde sammanhänga med att för dessa bolag den uträknade medelinkomsten för åren 1913—1914 är lägre än den normala årsinkomsten, varigenom också den matematiska merinkomsten blir onormalt stor. Emellertid synes ingen hänsyn härtill hava tagits vid taxeringen, då ju enligt tablån skillnaden mellan matematisk och beskattad merinkomst för denna bolagsgrupp endast obetydligt överstiger motsvarande skillnad för bolag, tillhörande tablåns första grupp.

Tab. A. **Sammandrag av krigskonjunkturskattelängderna för år 1918, avseende Motala, Göteborgs, Nora och Vivsta fögderier samt Örebro stad.**

	Antal	Kapital, kronor	Förevarande år till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp, kronor	Till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerat belopp enligt § 2 och 5 i förordning om krigskonjunkturskatt: Åren 1913—1914, kronor	Förevarande år, kronor	Matematisk merinkomst, kronor	Taxerat belopp av beskattningsbar merinkomst, kronor	Uträknad krigskonjunkturskatt, kronor
Enskilda.								
Motala fögderi	158	—	2,816,500	475,100	2,764,400	2,388,900	2,083,200	273,678
Göteborgs »	277	—	11,301,800	1,917,300	9,283,700	7,383,500	6,517,200	1,353,154
Nora »	96	—	2,960,400	472,400	2,559,800	2,132,600	1,522,100	231,299
Vivsta »	78	—	2,256,400	110,300	1,105,100	1,056,500	766,900	95,821
Tillsammans	609	—	19,335,100	2,975,100	15,713,000	12,961,500	10,889,400	1,953,952
Örebro stad	340	—	11,458,200	2,284,900	10,307,000	8,200,400	6,756,800	1,035,205
Summa enskilda	949	—	30,793,300	5,260,000	26,020,000	21,161,900	17,646,200	2,989.157
Aktiebolag m. fl.								
Motala fögderi	6	1,671,100	611,400	53,100	650,300	601,100	548,800	120,174
Göteborgs »	11	9,896,700	3,868,700	333,500	3,914,400	3,580,900	3,306,000	1,083,718
Nora »	17	22,107,900	12,761,100	2,352,900	13,023,100	11,750,100	8,989,800	3,278,549
Vivsta »	21	41,867,600	10,910,900	4,848,100	12,792,100	7,975,200	6,242,500	2,039,556
Tillsammans	55	75,543,300	28,152,100	7,587,600	30,379,900	23,907,300	19,087,100	6,521,997
Örebro stad	66	23,486,700	9,069,300	1,548,700	9,216,000	7,981,000	6,840,300	1,703,316
Summa aktiebolag m. fl.	121	99,030,000	37,221,400	9,136,300	39,595,900	31,888,300	25,927,400	8,225,313
Samtliga	1,070	—	68,014,700	14,396,300	65,615,900	53,050,200	43,573,600	11,214,470

Tab. B. **Matematisk och beskattad merinkomst för gamla och nya skattskyldiga inom Motala, Göteborgs, Nora och Vivsta fögderier samt Örebro stad.**

	Antal	Kapital, kronor	Matematisk merinkomst, kronor m	Taxerat belopp av beskattningsbar merinkomst, kronor t
Enskilda.				
Samtliga	949	—	21,161,900	17,646,200
A. Gamla skattskyldiga:				
m lika med (eller mindre än)	383	—	7,309,900	7,324,400
m större än t och t större än noll	213	—	6,233,000	4,486,400
m » » t » t lika med »	86	—	656,500	—
Tillsammans	682	—	14,199,400	11,810,800
B. Nya skattskyldiga:				
m lika med (eller mindre än)	126	—	3,541,000	3,541,100
m större än t och t större än noll	93	—	3,061,300	2,294,300
m » » t » t lika med »	48	—	360,200	—
Tillsammans	267	—	6,962,500	5,835,400
Aktiebolag m. fl.				
Samtliga	121	99,030,000	31,888,300	25,927,400
A. Gamla skattskyldiga:				
m lika med (eller mindre än)	48	32,086,500	7,154,300	7,400,500
m större än t och t större än noll	34	54,475,100	19,735,600	14,471,700
m » » t » t lika med »	4	292,100	31.200	—
Tillsammans	86	86,853,700	26,921,100	21,872,200
B. Nya skattskyldiga:				
m lika med	10	2,592,200	1,043,500	1,043,500
m större än t och t större än noll	21	8,763,000	3,703,300	3,011,700
m » » t » t lika med »	4	821.100	220,400	—
Tillsammans	35	12,176,300	4,967,200	4,055,200
C. Gamla skattskyldiga med taxerad inkomst båda åren 1913 och 1914.				
Skillnaden i inkomstprocent:				
mindre än 2 procent	42	25,921,000	8,415,200	7,140,400
2— 5 »	19	51,096,400	12,319,300	9,113,000
5—10 »	9	5,867,300	3,548,700	3,179,300
10 » och däröver	1	72,000	20,800	20,800
D. Gamla skattskyldiga med taxerad inkomst endast ett av åren 1913 och 1914.				
Inkomstprocent:				
mindre än 2 procent	7	2,668,000	2,165,400	2,001,400
2— 5 »	1	65,200	8,400	—
5—10 »	3	427,000	198,900	172,900
10 » och däröver	4	736,800	244.400	244,400

Bilaga 3.

P. M.

av landskamreraren O. V. Landén angående vissa till spörsmålet om en revision av krigskonjunkturskatten hörande frågor.

1915 års förordning om krigskonjunkturskatt avsåg att med särskild beskattning under ett vart av åren 1915 och 1916 träffa den ökade inkomst, som tillförts skattskyldig »på grund av det genom närvarande krigstillstånd framkallade läget». Med inkomst i förordningens mening avsågs endast sådan inkomst av arbete, som omförmäles i 7 § 3:o), b), c) och d) i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt alltså inkomst av rörelse eller yrke, vinster av tillfällig natur, säärskilt realisationsvinster, samt all annan inkomst, som ej är att hänföra till inkomst av fast egendom eller av kapital och ej förut blivit i 7 § särskilt angiven.

Skatten tänktes ursprungligen såsom en objektskatt och föreslogs av Kungl. Maj:t att utgå med en för alla skattskyldiga enhetlig procent av den beskattningsbara merinkomstens belopp oberoende av beloppets storlek. Riksdagen beslöt emellertid, att skatten skall utgå efter en progressiv skala.

För att utröna krigsvinstens storlek skulle man jämföra den under ett krigsår uppkomna inkomsten av de i förordningen avsedda inkomstkällorna med medeltalet av motsvarande inkomster under åren 1912 och 1913. Detta förfaringssätt angavs dock i den kungl. propositionen åsyfta allenast att möjliggöra en teknisk beräkning av krigsvinsten, när denna icke kunde på annat sätt utrönas. Skattskyldig, som förmenade, att den på sådant sätt uträknade merinkomsten i sin helhet eller till någon del icke hade sin grund i det genom krigstillståndet framkallade läget, hänvisades att hos vederbörande beskattningsmyndighet göra sina erinringar mot beräkningen, och beskattningsmyndigheterna erinrades i 17 § (= 18 § i 1916 K. F.) därom, att taxering icke skulle äga rum, därest det av föreliggande handlingar framginge eller eljest vore för nämnden känt, att merinkomsten i sin helhet eller till någon del uppstått på grund av omständigheter, vilka icke stått i samband med krigskonjunkturerna. Inkomsten skulle beräknas av varje inkomstkälla för sig. Förlust å en inkomstkälla fick icke tagas i betraktande i vidare mån än att från inkomst, som uppstått på grund av det genom krigstillståndet framkallade läget, avdrag fick ske för förlust, som uppkommit å annat företag för utnyttjande av samma läge.

En följd av dessa bestämmelser är, att krigskonjunkturskatt kan uttagas för merinkomst av viss inkomstkälla även i det fall, att merinkomsten uppgår till högre belopp än den skattskyldiges behållna totala inkomst, och sammanhängde med förslaget, att skatten skulle vara proportionell. Sedan riksdagen bestämt, att

skatten skulle vara progressiv, kvarstodo bestämmelserna såsom en skatteteoretisk anomali.

Genom stadgandet i 1 §, att skatten skulle drabba allenast sådan inkomstökning, som tillförts skattskyldig på grund av krigskonjunkturerna, uttalades en bestämd princip, som intimt var förbunden med den grund, varpå den ifrågavarande särbeskattningen angavs bygga; och det förutsattes, att taxeringsmyndigheterna skulle, trots de svårigheter, som utan all fråga ansågos vara förenade med ett särskiljande av normalinkomst och krigsvinst, vara i stånd att med ledning av den angivna principen och de upplysningar, som kunde lämnas av de skattskyldiga själva eller eljest kunde stå taxeringsnämnden till buds, åstadkomma en taxering i enlighet med förordningens intentioner. Även får det antagas, att man genom formuleringen av 1 § jämförd med 17 § velat något lindra kravet på den skattskyldiges bevisning. Emellertid visade det sig, att beskattningsmyndigheterna vid förordningens tillämpning kommo att i stor utsträckning lägga större vikt vid formuleringen av det nyss åberopade stadgandet i 17 § än vid det principiella stadgandet i 1 §. Följden blev att i stor utsträckning den rent matematiska merinkomsten blev beskattad såsom krigsvinst, där ej full bevisning förebragtes därom, att merinkomsten icke stod i samband med krigskonjunkturerna, en bevisning som enligt sakens natur i många fall var omöjlig att åvägabringa. Olägenheterna för de skattskyldiga av denna tillämpning av förordningen skulle bliva allt större i den mån skatteprocenten höjdes och ju längre tid som skilde krigsåren från de år närmast före krigsutbrottet, vilka skulle tjäna till jämförelseår för fastställandet av den matematiska merinkomsten.

Då under år 1916 fråga uppkom att prolongera stadgandena om krigskonjunktursbeskattningen, och sakkunniga tillkallades för att inom finansdepartementet utarbeta förslag till ny förordning i ämnet, förelåg en utredning om verkningarna och tillämpningen av 1915 års förordning under det första år, varunder den varit i kraft. Av denna utredning framgick enligt åtskilliga myndigheters uttalanden bland annat, att vissa bestämmelser i förordningen, som kunde försvaras i fråga om en skatt av mera tillfällig natur, ej ansågos hava samma berättigande, därest skatten erhölle en mera permanent karaktär.

I fråga om praxis vid förordningens tillämpning framgick av utredningen, att i det stora flertalet fall det var den matematiska merinkomsten, som ansågs böra beskattas såsom krigsvinst. I vissa fall hade det till och med betonats, att taxeringen skett på sådant sätt, även där krigskonjunkturskattenämnden varit övertygad om att merinkomsten icke haft något samband med krigskonjunkturerna. Såsom en första följd härav kunde förväntas, att besvär över taxeringsbesluten komme att anföras i stor utsträckning och att taxeringarna komme att nedsättas.

I utredningen framhålles, att denna tillämpning av förordningen icke borde tillskrivas förordningens stadganden, som i 1 § voro fullt uttryckliga och ytterligare underströkes genom det förut åberopade stadgandet i 17 §. Härtill komme, att tillämpningen icke överensstämde med finansministerns uttalande till statsrådsprotokollet den 30 april 1915 vid anmälan inför Kungl. Maj:t av förslaget om införande av en krigskonjunkturskatt (se särskilt sid. 14—16 i kungl. propositionen nr 196 år 1915).

De sakkunniga, som tillkallats för utarbetande av ny förordning om krigskonjunkturskatt, påpekade ävenledes i en den 31 mars 1916 avgiven promemoria

— såsom bilaga fogad vid Kungl. Maj:ts proposition nr 241 år 1916 med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt — hurusom i den nyss berörda utredningen framhållits, att länsstyrelserna likasom ock kronoombuden och krigskonjunkturskattenämnderna i många län syntes hava en oklar uppfattning om vad förordningen stadgade och avsåge i fråga om grunderna för den beskattningsbara merinkomstens beräkning, i det att denna merinkomst på många håll ansetts ovillkorligen böra sättas lika med den matematiskt beräknade merinkomsten. En sådan uppfattning, säga de sakkunniga vidare, stode givetvis icke i överensstämmelse med gällande förordning och det kunde synas egendomligt, att förordningens avfattning kunnat giva anledning till sådant missförstånd. De sakkunniga ansåge emellertid det vara nödvändigt, att i den nya förordningen tydligare än hittills framhölles vad man med krigskonjunkturskatten ville träffa och att skillnaden mellan uträknad merinkomst och beskattningsbar merinkomst skarpt utmärktes. Detta syfte komme till uttryck bland annat genom den formulering, som i de sakkunnigas förslag givits åt 1, 2, 6, 7 och 8 §§.

Enligt 1 § skulle krigskonjunkturskatten utgå »för *vinst* uppkommen genom det av nuvarande krigstillstånd framkallade läget».

De sakkunniga anförde, hurusom i detta sammanhang kommit under övervägande frågan, om några särskilda bestämmelser kunde anses nödiga vid taxeringen av *nybörjade företag*, men att sådana ej befunnits erforderliga. Då bestämmelserna om beskattningens föremål i förslaget blivit avsevärt förtydligade, syntes det kunna antagas för säkert, att ingen taxeringsmyndighet hädanefter skulle utan vidare anse den uträknade merinkomsten böra i sin helhet tagas till beskattning, och att ingen sådan myndighet vid tveksamhet om den beskattningsbara vinstens storlek skulle underlåta att för dess beräknande anställa erforderliga jämförelser med andra liknande, tidigare beskattade företag, varvid i fråga om nybildade bolag ofta nog torde erbjuda sig jämförelse med inkomsten å samma företag, sådant det förut bedrivits under annan form.

De sakkunniga föreslogo även en omformulering av andra stycket i 17 § enligt 1915 års förordning motsvarande 18 § i 1916 års förordning, och anförde i fråga härom, hurusom där meddelade stadgande i sin tidigare lydelse avsett att ytterligare understryka krigskonjunkturskattenämndens rätt och skyldighet att i varje fall pröva, om och i vad mån beskattningsbar krigsvinst för den skattskyldige verkligen förelegat. Det hade dock försports, att stadgandet uppfattats helt annorlunda, så att man däri velat inlägga en skärpt fordran på bevisning från den skattskyldiges sida. För att tydligare utmärka stadgandets verkliga syfte, hade detsamma givits ändrad lydelse.

De sakkunniga föreslogo å andra sidan en utvidgning av inkomstbegreppet enligt 2 § att omfatta även tantieme, huvudsakligen i syfte att förebygga ett obehörigt undgående av skatt i vissa fall.

Kungl. Maj:ts proposition om krigskonjunkturskatt till 1916 års riksdag överensstämde i sina huvuddrag med de sakkunnigas förslag. Föredragande departementschefen anförde vid ärendets föredragning i statsrådet bland annat, att en utsträckning av den objektiva skatteplikten syntes påkallad med hänsyn till ej blott statens intresse utan även kravet på jämnhet i beskattningen. Vidare hade det funnits erforderligt, att syftet med denna skatt att i varje fall träffa konjunkturvinstens verkliga belopp bleve tydligare framhävt i författningen, och hade i sam-

band härmed en förenkling av sättet för vinstens beräknande, då exakt uppgift om dess storlek saknades, ansetts ändamålsenlig.

Riksdagen, som i huvudsak anslöt sig till Kungl. Maj:ts förslag, utvidgade inkomstbegreppet, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, ytterligare, så att det kom att omfatta även inkomst av fast egendom. Därutöver gjorde riksdagen ett uttalande av rätt så ödesdiger betydelse för en rätt tillämpning hos krigskonjunkturskattenämnderna av förordningens bestämmelser i fråga om fastställande av vad som kan anses vara krigsvinst. Uttalandet återfinnes och motiveras i bevillningsutskottets betänkande nr 40 år 1916 sid. 33 ff. under marginalrubriken »Taxering».

Genom detta uttalande hava krigskonjunkturskattenämnderna påverkats att tillämpa bestämmelserna om krigsvinstens fastställande på ett vida strängare sätt än förordningen åsyftar och måhända även strängare än riksdagen själv önskat. Följden härav har blivit, att den sakliga prövningen av frågan härom i stor utsträckning av krigskonjunkturskattenämnderna undanskjutits, så att matematisk merinkomst utan vidare jämställts med beskattningsbar merinkomst, med givet resultat att kammarrätten i många fall fått i realiteten såsom första instans pröva denna fråga. Besvärsmålens antal har ökats och hos de skattskyldiga har yppat sig ett starkt missnöje med krigskonjunkturskattenämndernas sätt att tillämpa förordningen, så mycket mera förklarligt, som de nödgas att omedelbart på grund av dessa nämnders beslut erlägga de ofta nog mycket betydande skattebelopp, varom här är fråga, och, om de genom besvär hos domstolarna sent omsider vinna någon rättelse i beskattningen, i allt fall få vidkännas en avsevärd ränteförlust å de sålunda för mycket erlagda skattebeloppen.

En revision av förordningen om krigskonjunkturskatt synes med hänsyn till vad nu blivit anfört böra i främsta rummet hava till syfte att närmare bestämma skatteobjektet, så att detsamma i enlighet med förordningens principer kommer att vid tillämpningen mera närma sig *den verkliga krigsvinsten* än med nuvarande tillämpning — åtminstone inom krigskonjunkturskattenämnderna — kunnat åstadkommas.

Vid utformandet av de kompletterande bestämmelser till beskattningsmyndigheternas efterrättelse, som i sådant avseende kunna ifrågakomma, har man givetvis att kvarstå på den för beskattningen valda utgångspunkten, att skatten avser att träffa vinst, som uppkommit på grund av det genom krigstillståndet framkallade läget. Man får sålunda icke bortse från *orsaken* till inkomstökningen. Även bör man se till, att sådan inkomstökning, som endast utgör kompensation för ökade levnadskostnader och *eljest stegrade utgifter*, som äro att tillskriva krigskonjunkturerna, undantages från beskattning. Likaså bör tillses och tagas under övervägande, huruvida icke de ökade *risker*, som uppstått för företag, som utnyttja krigskonjunkturerna, äro berättigade att särskilt beaktas vid fastställandet av det belopp, som kan anses som *verklig* vinst. I sådant avseende erinras, hurusom lager av varor och tillverkningar under krigstiden betingat anskaffnings- och tillverkningspris, som avsevärt torde överstiga de värden de kunna anses motsvara vid den tidpunkt, då normala förhållanden åter inträda. Hava lagren vid denna tidpunkt ännu icke hunnit realiseras, har vederbörande företagare att räkna med en verklig förlust å framtida realisation, beroende därpå att hans självkostnadspris ej kan ersättas honom. Detta är icke blott en lucrum cessans, utan en verklig *förlust* på rörelsen. Detsamma gäller med avseende å anläggningskostnaderna för

företag, som inrättat sig för krigskonjunkturernas fullt lojala utnyttjande. Dessa kostnader hava uppgått till högre belopp än som kan antagas motsvara anläggningarnas värde, när krigskonjunkturerna upphört, vilket bör beaktas vid nettovinstens beräkning. Beskattningsmyndigheterna böra få klart för sig, att de något stereotypa avskrivningsprinciper, som i praxis tillämpas och som även under normala förhållanden lämna mycket att önska i fråga om jämlikhet och lämplighet, icke äro användbara för de exceptionella förhållanden, som uppstått genom krigstillståndet. De för övergången först från freds- till krigsindustri och efter fredsslutet åter från krigs- till fredsindustri nödvändiga anstalterna och åtgärderna skapa exceptionella förhållanden, som noga måste beaktas, därest beskattningen skall bliva rättvis.

Vid bedömandet av frågan: *Vad är krigsvinst?* bör man ihågkomma, att kriget blott är en bland många orsaker till inkomstökningen. Även oberoende av krigskonjunkturerna inträder, såsom erfarenheten från tiden före krigsutbrottet nogsamt ådagalägger, i ett flertal företag en jämn inkomststegring år för år, beroende av företagens ökade utveckling och alltjämt ökade förtroende m. fl. dylika orsaker. Det är icke riktigt, så som i praxis i särskilda fall förfarits, att lämna denna på inkomstökningen inverkande faktor helt utom räkningen vid bedömande av merinkomstens karaktär av krigsvinst eller normal vinst.

Det är ofrånkomligt — och detta måste oförbehållsamt erkännas — att krigsvinstbegreppets distinkta bestämmande genom lagstiftningen möter synnerligen stora svårigheter. Det är bland annat därför, lagstiftningen måste i särskilt hög grad lita till den första taxeringsinstansens sakkunskap och goda omdöme. Denna instans har inrättats såsom en nämnd, en jury, och har såsom sådan den friare bevisprövning, som tillkommer en jury i förhållande till domstolarna, vilka ju alltid äro bundna av de allmänna domarereglerna och det starkare kravet på juridisk bevisning och formellt riktigt bedömande av frågorna. Men genom riksdagens ingripande år 1916 till krigskonjunkturskattenämndernas förständigande att strängt förfara vid krigsvinstens fastställande hava dessa nämnder förlorat en väsentlig del av de förutsättningar för ett sakligt och skäligt bedömande av frågan, som lagstiftningen velat utgå från vid överlämnandet till deras prövning av den ömtåliga frågan: vad är i särskilda fall krigsvinst? Kronoombuden ställa sig ofta på den rent fiskaliska ståndpunkten och föredraga att på de dömande myndigheterna överflytta ansvaret för att staten icke får behålla hela den matematiska merinkomsten såsom en till krigskonjunkturskatt beskattningsbar merinkomst.

Detta sakernas förhållande kräver antingen en revision av skattelagen i syfte att åstadkomma mera bestämda direktiv för beskattningsmyndigheterna eller också en omläggning av beskattningsnämndernas organisation. Möjligen kunde man i sistnämnda hänseende tänka sig en påbyggnad på nämnda organisation genom en övernämnd för hela riket, sammansatt av på hithörande område såväl lag- och skatteteknisk som kommersiellt och industriellt sakkunniga personer med mera självständig uppfattning om de frågor, som här beröras, än man kan förvänta hos krigskonjunkturskattenämnderna efter 1916 års förständigande.

I fråga om särskilda detaljer, för vilkas ordnande erfordras åtgärder i lagstiftningsväg, får jag, utöver vad som redan antytts i samband med frågan om krigsvinstbegreppets bestämmande, meddela följande önskemål, som åtminstone till någon del framställts under den offentliga diskussionen i denna fråga:

1) Fråga är, om det är möjligt och lämpligt att numera låta merinkomsten bestämmas genom jämförelse med inkomstens medeltal för åren 1912 och 1913.

Genom penningevärdets hittills allt mera fortgående nedgång har uppkommit den olägenheten av en sådan jämförelse, att de två inkomstbeloppen icke längre äro med varandra jämförbara. Den inkomst, som före krigsutbrottet uttrycktes med ett mindre tal, skulle med nuvarande penningvärde till grund i realiteten motsvara ett vida högre belopp än siffran angiver. Då detta förhållande icke beaktas vid merinkomstens beräkning, blir jämförelsen missvisande.

Även andra omständigheter spela härvidlag in, vilka sammanfalla med mitt redan gjorda uttalade därom, att en icke så obetydlig del av merinkomst som uppkommit efter de sista fredsåren, är att tillskriva företagens normala utveckling och sålunda andra omständigheter än krigskonjunkturerna.

2) Vidare har framkastats frågan, huruvida det icke är lämpligt och även möjligt att vid beskattningen göra någon åtskillnad mellan den vinstökning, som uppkommit för företag, vilka icke tillkommit för krigskonjunkturernas utnyttjande, och de vinster, som uppkommit genom den direkt på krigskonjunkturernas utnyttjande anlagda spekulationen. Dessa senares vinstökning anses kunna och böra i beskattningsavseende behandlas efter vida strängare grunder än den vinstökning, som tillförts de under mera normala förutsättningar arbetande företagen.

3) Vid jämförelse mellan inkomstens medeltal och den matematiska merinkomsten böra såsom norm för den beskattningsbara merinkomstens fastställande få tjäna icke blott de absoluta inkomstbeloppen, utan har det ansetts vara skäligt, att hänsyn även tages till inkomstens relativa storlek i förhållande till exempelvis omsättningsbeloppen och det investerade kapitalets storlek.

4) I fråga om företag som icke varit i verksamhet före krigsutbrottet torde böra fastställas ett minimibelopp såsom antagen normalinkomst, exempelvis en viss procent av det i företaget nedlagda kapitalet, detta åtminstone i fråga om företag, som kunna anses igångsatta för annat ändamål än krigskonjunkturernas utnyttjande. Likaså torde i fråga om företag, vilkas kapital blivit ökat efter krigsutbrottet, kunna såsom antagen normalvinst fastställas en viss procent av det ökade kapitalet, ställd i relation till avkastningen av det tidigare kapitalet.

5) Företag, vilkas ökade vinst använts till utvidgningar av företagets anläggningar, äro icke i stånd att betala krigsvinstskatt å sin merinkomst efter samma grunder, som de företag, vilka disponerat vinstmedlen på annat sätt: till förbrukning, utdelning till delägarna eller fondbildning. Det synes vara lämpligt att överväga, huru denna skillnad i skatteförmåga kan vinna beaktande vid beskattningen.

6) Den beskattningsbara merinkomsten bör icke få överstiga beloppet av skattskyldigs totala *behållna* inkomst. Förlust å en verksamhetsgren bör därför få avräknas från vinsten å andra grenar utan nu stadgad begränsning. Likaså torde de allmänna avdragen böra i viss ökad utsträckning få beaktas även vid taxeringen till krigskonjunkturskatt.

7) Inkomstberäkningen under jämförelseåren måste för vinnande av ett rätt resultat av jämförelsen vara byggd på enahanda beräkningsgrunder som inkomstberäkningen under varje krigsår. Äro dessa grunder ej likartade, bör justering få ske, så att resultatet för de olika perioderna äro med varandra fullt jämförbara.

8) Merinkomst, som har sin grund i förenklade arbetsmetoder eller eljest uppkommen besparing i arbets- och andra driftkostnader, får icke anses såsom krigsvinst.

9) Vid inkomstberäkningen bör avdrag ske för krigskonjunkturskattens erlagda belopp såsom för annan driftkostnad. Detta bör gälla även vid beräkning av inkomst i och för taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt.

10) Avskrivning å inventarier, som med hänsyn till beräknelig stark värdeminskning i sammanhang med de nuvarande konjunkturernas upphörande skett till högre belopp än under normala förhållanden kan anses nödvändigt, bör få avdragas oberoende av eljest tillämpad praxis i fråga om avskrivningsprocentens storlek.

11) Önskligt att beslutet om rätt för skattskyldig att vid skattelikvid användas skattkammarväxlar göres effektivt.

Jag anser mig icke böra ingå på spörsmålen om krigskonjunkturskattebeloppens storlek och om det berättigade i att låta skatten även av aktiebolagen utgå efter en skala, som är progressiv i förhållande till inkomstens absoluta belopp. Det är andra hänsyn än de skatteteoretiska, som gjort sig gällande vid skatteskalornas utformning och i fråga om skattesatsernas höjd. Men i fråga om de av mig meddelade synpunkterna i andra avseenden har det ansetts, att endast de skatteteoretiskt sett riktiga grunderna böra vara bestämmande, om man nämligen önskar en rättvis och jämlik avvägning av den skattebörda, varom här är fråga.

Ej heller har här berörts frågan, huruvida det icke kan vara rättvist, att skattskyldig, som genom domstols beslut befrias från honom av krigskonjunkturskattenämnden ålagd skattskyldighet, berättigas att vid återbärande av sålunda för mycket erlagd skatt jämväl erhålla återbetalning av ett belopp, motsvarande den ränteförlust han lidit genom att betala skatten så att säga i förskott och till högre belopp än sedermera blivit fastställt. (England har en sådan bestämmelse angående sin income tax.)

Huru än lagstiftningen kan genom kompletterande bestämmelser fullständigas i syfte att från den matematiska merinkomsten frånskilja normalvinst och krigsvinst, är det påtagligt, att bestämmelser icke kunna givas för alla tänkbara fall. Det synes nödvändigt att vid prövningen av hithörande frågor kravet på fullt juridisk bevisning icke upprätthålles, utan synes det lämpligt medgiva, att en tillfredsställande sannolikhetsbevisning tillerkännes vitsord.

Den ifrågavarande beskattningen är enligt sin natur sådan, att dess åläggande i de särskilda fallen bör vara beroende av sakkunniga och omdömesgilla taxeringsmäns på övertygelse grundade bedömande. Om denna förutsättning för beskattningens rättfärdighet icke kan skapas och sedermera lämnas orubbad, blir taxeringen mycket svår att på ett rättvist sätt genomföra, ty domstolarna äro så bundna av de formella bestämmelserna, att de i många fall icke kunna åvägabringa en sakligt riktig taxering.